

ДИСКУСІЙНИЙ КЛУБ

Ів. Ан.Ти. Сталкер,
м. Хацапетівка

ПОЧУТИ ДОНБАС

Три стадії еволюції кацапа в Україні

1. Гиркин
2. Дыркин
3. Биркин

http://censor.net.ua/news/298063/otstavki_i_begstvo_glavareyi_terroristov_podtverjdenie_kraha_putinskih_proektov_v_ukraine_shkiryak/sortby/tree/order/desc/page/1#comments

*Сепар в Дамбасе гранату нашел,
И к правосеку он подошел,
- Дергни колечко, – нацик сказал,
Долго по небу сепар летал...*

Народный фольклор

Потому, потому, что мы с Донбасса.
Нам Донбасс, нам Донбасс родимый дом.
Мы сначала выбираем пидарасов,
Ну а думаем, а думаем – потом.

Нихельсон //

http://censor.net.ua/news/302621/spisok_bloka_poroshenko_v_radu_vozglavlyayet_klichko

«1 березня 2014 року в Донецьку розпочався про-російський бунт. Цього дня сепаратистам вперше вдалося зібрати масовий мітинг на головній площі міста. Тоді, за різними підрахунками, в акції взяло участь від 10 тис. до 15 тис. осіб. Для традиційно пасивного Донецька, де на демонстрації людей завжди зганяли за наказом згори, а справжні мітинги за ідею зазвичай збирали щонайбільше 2 тис. учасників, це було несподівано багато. На сцену вискочив Павло Губарев, до цього дня практично нікому не відомий. Він закликав присутніх брати участь в акціях непокори і вимагати проведення на Донбасі «референдуму» про майбутній статус регіону. На той момент у Криму вже розгорталися відомі події. Парламент захопили «зелені чоловічки», яких тоді ще не називали «ввічливими людьми», і було зрозуміло, що назріває серйозний конфлікт. Присутні на площі Леніна донеччани вірили, що в їхнє місто, так само як і в Сімферополь, ось-ось увійдуть російські війська у своїй новій формі без розпізнавальних знаків. Важко сказати, як повелися б донеччани, якби заздалегідь знали, що Росія не анексуватиме Донбас. Є поширена думка, що якби там від самого початку усвідомлювали, що Путін доведе справу до війни та відмовиться від Донеччини, то не брали б участі в заворушеннях. РФ, по суті, здійснила на Сході України грандіозну провокацію, пообіцявши проросійському населенню заступництво в разі повстання, а потім кинувши його під кулі та снаряди української армії. Сепаратисти щовихідних збирали мітинги у великих містах Донбасу. А на початку квітня в Слов'янськ і Кра-

маторськ проникло терористичне угруповання російського диверсанта Ігоря Гірка. Відтоді в регіоні почалися справжні бойові дії, які забрали тисячі життів з обох сторін. І заручниками їх виявилися ті самі російськомовні жителі, яких нібито обіцяв захищати в Україні Кремль. Від перших заворушень, спровокованих росіянами в Донецьку і Луганську, минуло близько дев'яти місяців. За цей час Донбас перетворився на зону жорстоких бойових дій. Регіон, колись славний своїми промисловими показниками, перетворився на невизнану територію, де панують безправ'я і бідність. При цьому головна мета, з якою затівалося повстання і заради якої багато людей на Донбасі йшли на ризик і на смерть, не була досягнута. Регіон так і не став частиною Росії. І в найближчому майбутньому, як уже зрозуміло, не стане. Підсумок кривавих зіткнень і руйнівних артобстрілів – утворення на східних українських кордонах невизнаної держави під керівництвом збройних банд, такого собі європейського Сомалі. Зрозуміло, що не цього хотіли мешканці Донецької та Луганської областей.

Спершу сепаратисти своєю головною метою декларували возз'єднання з Росією. І саме на заклики возз'єднуватися з РФ відгукнулися жителі Донбасу. Тому що одна справа – жити в Росії і геть інша – у Придністров'ї. Якби від самого початку людям пообіцяли нове Придністров'я, навряд чи хтось сприйняв би цю ідею всерйоз. Щоб вивести людей на вулиці, потрібні були російські прапори, а не прапори «Донецької республіки». Але обіцяні Губаревим «ввічливі люди» на Донбасі так і не з'явилися. Замість них з'явилися нечемні «ополченці». І стали

стріляти по українських військових із під'їздів житлових будинків. Замість російських пенсій «як у Криму» тамтешні мешканці не отримали ніяких зовсім. А замість трикологів на мітингах у якийсь момент замайоріли якісь незрозумілі полотнища, що символізують прапори не бачених раніше республік. Людям підсунули зовсім не той товар, який вони обирали. Яке майбутнє очікує захоплену бандитами територію? Спрогнозувати неважко. Будучи невизнаною, вона не матиме змоги експортувати товари, а в умовах, коли бізнесмени шантажують, грабують і вбивають, найімовірніше, втратить і малий бізнес. Закони економіки обдурити важко. Втеча капіталів з Донбасу вже набула характеру стійкої тенденції. Часи, коли в центрі Донецька майже в кожній будівлі були офіси, минули. Працювати в Росії та отримувати московські зарплати, як про це мріяли мешканці східних областей, уже не вийде. Натомість доведеться працювати в «ДНР». Поки що безплатно. За їжу. У буквальному сенсі. «ЛНР-ДНР» хотіли до Росії, але від самого початку повернули не туди. І завдяки провокаторам на всіх парах мчать не до процвітання, а в економічну пірву. Та звернути з цього шляху тепер набагато складніше, ніж навесні» [22].

Як розпочав один зі своїх нарисів А.Плахонін: «Цього разу про те, як я послушав Донбас, і про те, що з цього вийшло. Часом у найзаявленіших, висміяних і давно вже не смішних партійних гаслах усе ж продовжує залишатися зерно сенсу, абсолютно несподівано як для тих, хто його формулював, так і для тих, хто свого часу, подібно до мене, перетворив його на об'єкт своїх сатиричних нападок. Ось, наприклад, заклик «почути Донбас». Нам здається, що лідер за державними дотаціями, головне джерело всіх талановитих сімей України від найвищих державних посад до бізнесу та естради, Донбас сказав уже все й тепер має хоча б з ввічливості прислухатися до думки протилежної сторони. Серйозні дядьки з Партії регіонів, «Українського вибору» або навіть з самого Кремля захлинаючись розповідають нам, чого насправді хоче цей Донбас, і від багаторазового повторення одних і тих же банальних тез нам і самим починає здаватися, що те, що ми чуємо від них, це і є саме та модель державного устрою України, прийняття якої може стати основою для укладення договору з бойовиками ДНР і ЛНР. І тут до цієї ясної мов сонячний день картини закрадається тінь сумніву – а як бачиться ідеальний державний устрій безпосередньо самим лідерам терористів? Адже гасла федералізації і, тим паче, децентралізації України чомусь не прикрашають вулиці захоплених терористами українських міст» [1].

Отже, спробуємо прислухатися якщо не до думки Донбасу, то до думки тих, з ким доброзичливі всі мастей так наполегливо хочуть усадити нашого президента за стіл переговорів. І, неначе бажаючи полегшити наші зусилля, 15 червня 2014 р. в Донецьку був створений методологічно-теоретич-

ний центр з розробки стратегії розбудови державності в республіках «Новоросії». Принаймні, саме так мислять його роль творці «Новоросійської» філії «Ізборського клубу». Оскільки в Україні мало хто знає, що це за організація, дозволю собі трохи відволіктися й розповісти про її діяльність у Росії. «Ізборський клуб» порівняно нове утворення. Він був створений в Росії 2012 року і з самого початку позиціював себе як «антиліберальний» теоретичний центр ідеології проголошеного раніше Володимиром Путіним великого ривка, на практиці сформульованої в його т.з. «Ульянівській декларації» – синтезу неосталінізму, російського нацизму й православного фундаменталізму. Його творці не приховували, що результатом їхньої діяльності стане глобальна війна за встановлення нового порядку й побудову «Русского міра» як головного домінуючого політичного, економічного й ідеологічного центру на планеті. Серед творців «Ізборського клубу» Олександр Проханов, Олександр Дугін, Сергій Глазєв – одні з найодіозніших представників сучасного російського неонацизму.

Нижче наведено «Манифест отцов-основателей Изборского клуба», прийнятий 8 вересня 2012 р. [2]:

«Российское государство в очередной раз подвергается смертельной угрозе, исходящей из либеральных центров: как внутри российского общества, так и за его пределами. Работает всё та же смертоносная идеологическая и информационная «машина», которая истребила все устои и ценности «белой», романовской империи, а затем уничтожила все базовые опоры «красной», советской империи, после чего обе империи пали, превратив великие евразийские пространства в хаос враждующих народов, верований и культур, в поле кровавых схваток. Эта либеральная «машина» построена с помощью антропологов и историков, социальных психологов и знатоков «теории хаоса», экономистов и мастеров информационных войн. Она дробит фундаментальные принципы, на которых строится евразийское союзное государство. Подавляет глубинные коды народного сознания, помогающие народу одерживать победы и продлевать его существование в истории. Эта стенобитная «машина» бьёт в православную церковь как духовную основу народа, препятствует оборонному и военному строительству, делая Россию безоружной в пору нарастающих военных конфликтов. Сеет раздор в религиозное согласие главных российских конфессий. Не позволяет преодолеть раскол исторических русских эпох. Продлевает губительную русскую смуту, демонтируя российского лидера и все институты власти.

Участники интеллектуального Изборского клуба, объединённые народно-патриотическими убеждениями, формулируют свои представления о смыслах русской истории, миссии Российского государства, глубинных основах

народного самосознания. Тысячелетняя история русской государственности – это истории нескольких евразийских империй, которые зарождались, достигали невиданного расцвета и обрушивались в «черную дыру», из которой, казалось, не было возврата. Но государство вновь возрождалось, в ином облачении, с иным историческим центром, и вновь повторялся взлёт и расцвет с последующим падением в пропасть. Эта цикличность, смерть государства и победа над смертью придают русской истории пасхальный характер, в котором русская цивилизация неизбежно воскресает.

Первая империя – Киевско-Новгородская. Вторая империя – Московское царство. Третья империя – Романовская. Четвертая империя – Советская. Нынешнее государство Российское, несмотря на потерю великих окраин, носит имперский характер. Геополитика евразийского континента вновь собирает насильственно отторгнутые пространства. Об этом свидетельствует обнародованный Путиным «евразийский проект». Грядущая евразийская империя будет империей особого типа, без колоний и метрополий, где все народы станут имперскообразующими, будут нести свою долю ответственности за сбережение и развитие империи. Каждый составляющий империю народ будет бесценным и незаменимым. Структурой этой полифонической империи может стать структура, подобная Союзному государству России и Беларуси.

Русскому сознанию присущи представления об идеальном бытии, царстве справедливости и добра. В нём живёт мечта о «царствии небесном», о возможности построения «рая на земле». Народные сказки, церковные проповеди, вся русская культура и философия, «красный смысл» советского государства провозглашают справедливость высшим принципом человеческого бытия. Псковский старец Филофей, автор теории «Москва-Третий Рим», возлагал на русское государство миссию сберечь православие как источник этих «райских смыслов». Сегодня православная церковь является драгоценной составляющей русской государственности, привносит в земную жизнь божественные энергии, наполняя ими семью, гарнизон, государственный институт. Именно эти божественные энергии придают России пасхальный характер, делают её бессмертной. Православие и ислам, проповедующие божественную справедливость, станут основой евразийской идеологии, сделают Евразийский союз привлекательным для всех входящих в него народов.

Линия русской истории разорвана в нескольких местах. Волновод, по которому катится историческая энергия из древности в наши дни, рассечён. Происходят утечки драгоценной исторической субстанции, столь необходимой для возвращения кристалла сегодняшнего государства.

Особенно трагичен разрыв между Третьей и Четвертой империей, между романовским царством и советским государством. По-прежнему общество расколото, идет распря между «красными» и «белыми», отсутствует согласие, столь необходимое для модернизации и развития. Обе империи погибли под ударами либеральной «машины», и либералы препятствуют согласию и гражданскому миру, в которых так нуждается непрочное государство. Соединение двух исторических времён, стратегическое примирение «красных» и «белых» перед лицом либеральной угрозы – это огромная мировоззренческая задача истинных государственников. Такое примирение возможно в свете мистической Русской Победы 1945 года, где «красный» строй получил молитвенную поддержку всех святомучеников, погибших в годы церковных гонений, а оружие «красной Победы» стало святым русским оружием. Грядущая русская Победа требует единства «красных» и «белых». Требуется создания государства, в котором, как сказал В.В. Путин, будет возможно жить «красным» комиссарам и «белым» офицерам.

Извечное противостояние России и Запада, череды непрерывных нашествий на Русь объясняются не только геополитическими противоречиями, не только охотой за русскими пространствами и русскими ресурсами. Русское мессианское сознание, основанное на учении о «рае земном», на идеальном бытии, на православной мечте о божественной справедливости, – всё это вызывает мировоззренческое отрицание России, атаки на её веру, культуру, исторические коды. Военные вторжения в Россию – следствие этой нетерпимости и глубинной враждебности. Поэтому тема русского оружия – священная для России тема. Русское оружие защищает не только города, территории, несметные богатства недр. Оно защищает весь религиозный и культурный уклад России, все русские земные и небесные святыни. Восстановление оборонно-промышленного комплекса России, разрушенного либералами, является не только технологической задачей, но и религиозной миссией. России едва ли нужна скоропалительная политическая реформа, но ей нужны оборонные заводы и алтари.

Потеря исторического времени, которое пережила Россия после разрушения «красной» империи, стратегическое отставание от «либерального» Запада требует от России рывка в развитии. Этот рывок предполагает «мобилизационный проект», позволяющий сконцентрировать все ресурсы нации для сбережения суверенитета и сохранения народа. Такой «мобилизационный проект» требует усиления централизма, ослабления врагов развития, опоры на «гвардию развития», раскрытая в народе всех творческих и героических потенциалов. Венцом идеологии нового Русского государства становится Философия Русской Победы, учение о ее неизбежности, в котором рациональный исторический опыт сочетается с религиозным

представлением о Русском Чуде. Учение о Русской Победе объединяет все предшествующие размышления о сути русской истории и русской судьбы. Становится содержанием и смыслом в деятельности лидера и всех граждан.

Постоянные члены Изборского клуба: Александр Проханов – председатель, Виталий Аверьянов – исполнительный секретарь, Александр Нагорный – исполнительный секретарь; Александр Агеев, Сергей Батчиков, Сергей Глазьев, Михаил Делягин, Александр Дугин, Леонид Ивашов, Максим Калашников, Андрей Кобяков, Валерий Коровин, Юрий Ласточкин, Михаил Леонтьев, Наталья Нарочницкая, Александр Нотин, Юрий Поляков, Николай Стариков, Шамиль Султанов, Андрей Фурсов, Михаил Хазин, Сергей Черняховский, архимандрит Тихон (Шевкунов), Максим Шевченко, Владислав Шурыгин.

І ось стараннями одного з лідерів ДНР, самопроголошеного донецького «народного губернатора» Павла Губарева філія цього «теоретичного центру» 15 червня 2014 р. відкрилася в Донецьку. Утім, на відміну від російської організації «Ізборського клубу», його донецьку філію важко назвати притулком виключно теоретиків. Так чи інакше більшість її членів поєднують свої теоретичні дослідження з практичною діяльністю у сформованих на Донбасі квазідержавних структурах, не просто фантазують про майбутнє, а й намагаються це майбутнє втілити на практиці, використовуючи багатостраждальних жителів Донбасу як піддослідних кроликів у цій експериментальній лабораторії «Русского міра». Власне, за п'ять тижнів, що минули з часу створення філії, відбулося два відкритих засідання клубу, виступи на яких у викладі А. Плахоніна [1] і стали підставою зробити деякі узагальнення про погляди її апологетів на державний устрій і про їхнє ставлення до демократичних інститутів.

Передусім, звісно, сам Павло Губарев, як він сам себе політично позиціонує у телеінтерв'ю – «руській націоналіст». Учора ще «Дід Мороз на виклик», а сьогодні вже державний муж, Павло Губарев є єдиним з тих, чия думка хоч в якійсь частині збіглася з тим, що озвучують нам представники Партії регіонів або «Українського вибору». Власне, «збройним переворотам Майдану» Павло Губарев протиставляє інститут референдумів, на яких мають вирішуватися всі найважливіші державні питання. Пестячи слух апологета ідеї референдуму як панацеї від усіх державних хвороб Віктора Медведчука, з другого боку, донецький мрійник з товаришами власною практикою спростували чудодійні властивості пропонованих ліків. Адже горезвісний «референдум» на Донбасі, як і «референдум» у Криму, був, швидше, мовою Ігоря Гірка, «історичною реконструкцією», маскарадом, але тільки не реальним

волевиявленням народу, відвертий фарс якого вимушена була визнати навіть Громадська палата Росії. Якщо ж не брати до уваги референдум, Павло Губарев порушив хіба що ще одне важливе питання, як показали подальші промовці, що дуже цікавить представників усіх ідейних угруповань терористів. Йдеться про горезвісну націоналізацію – одну з головних тез прохановського неосталінізму, рівно привабливу для апетитів як тих, хто збирається взяти на себе її проведення, так і ласих до популістських гасел на кшталт «взяти й поділити» широких люмпенізованих мас населення Донбасу.

На початку липня 2014 р. українська армія святкувала першу вагому перемогу. Терористи після виснажливого протистояння змушені були покинути північ Донецької області та відступити в центральну частину Донбасу. Втекти від переслідувань їм вдалося відносно малою кров'ю, проте під контроль українського уряду повернулися велика територія та кілька великих промислових центрів: Слов'янськ, Краматорськ, Дружківка, Костянтинівка. Щоправда, контроль цей можна вважати вельми умовним. Військові визнають, що у звільнених містах усе ще діють партизанські підпільні угруповання сепаратистів. За свідченнями місцевих жителів, бандити сидять у лісосмугах, а також по квартирах, сховавши зброю і військову форму до кращих часів. Настрої в суспільстві також панують не надто райдужні. Українських солдатів часто зустрічають лайкою та прокльонами, звинувачуючи їх у руйнуваннях і смертях в окупованих терористами містах. Кілька місяців населення Краматорська і Слов'янська діставало вкрай односторонню інформацію й цілковито перебувало в російському медіа-просторі з усіма відповідними наслідками. Зрозуміло, що українському уряду й українському суспільству ще доведеться вирішувати цю проблему. Попереду багато роботи, і виконувати її так чи інакше доведеться, бо іншого виходу наша країна просто не має.

У попередні роки українська гуманітарна політика на Донбасі, кажучи відверто, не проводилася. Цей регіон завжди був таким собі інформаційним гетто, де зусиллями місцевих князків формувалася особлива, донецька ідентичність, яка протиставлялася українській. Проукраїнська громадянська позиція силами регіональних еліт була оголошена «деструктивною», «фашистською», а на її носіїв вішались ганебні ярлики. Наслідки насадження таких традицій найповніше проявилися в останні місяці, коли накачане ворожою пропагандою населення охопив справжній психоз [4].

Очевидно, що тепер усі ці отруєні багаторічною брехнею люди потребують психологічної допомоги. І дуже важливо не тільки переконати їх у тому, що вони не програли, а й роз'яснити їм, що їм брехали. Часом здається, що зробити це нереально. Жителів Донбасу завжди вважали непробивними, твер-

долобими, зомбованими до крайнощів людьми з радянською ментальністю, яких неможливо змінити. Проте в історії людства є практика боротьби з ментальною спадщиною тоталітарних режимів. Один із найяскравіших прикладів – денацифікація нацистської Німеччини після її розгрому в Другій світовій війні.

Денацифікація була комплексом заходів, спрямованих на очищення німецького й австрійського суспільств від впливу нацистської ідеології. По суті, це брутальна люстрація, що стосувалася не тільки політики, а й економіки, культури, освіти та преси. Здавалося, очистити тоталітарну Німеччину від нацистів неможливо, адже зовсім недавно світ бачив кадри багатотисячних демонстрацій, учасники яких обожнювали Гітлера й фанатично вітали кожен його крок. Альтернативи нацизму там просто не було. Здавалося, якщо усунути від влади всіх гітлерівців, то працювати буде нікому. Знайома ситуація, чи не так? Однак кропітка робота країн-переможців, які взялися викорінювати нацизм у розгромленому Третьюму Рейху, дала свої плоди. Німеччина змінилася. Вона стала іншою. Тамтешнє суспільство ніби прокинулося після тяжкого сп'яніння, поступово усвідомивши весь первісний жах того, у що дозволило себе втягнути. Минули роки, і сьогодні вже важко повірити в те, що нинішня Німеччина, одна з найкультурніших, найуспішніших і найрозвиненіших держав світу, могла стати ареною таких сатанинських подій.

Донбас, що лежить у ментальних руїнах СРСР, перебуває зараз у схожому становищі. Довгі роки виснажливої економічної кризи, розвал системи освіти, тотальне панування корупції та криміналітету призвели до передбачуваного зростання шовіністичних, радикальних настроїв. Радянське суспільство було ідеалізоване пропагандистами, ніби якийсь утрачений рай, котрий необхідно повернути, подолавши темні сили. У ролі цих самих сил зображували прихильників єдиної України, на яких повсталі маси одурманених пропагандою люмпенів і накинулися в першу чергу. Репресії проти українських священиків, активістів українських громадських організацій, журналістів, що прокотилися на Донбасі в травні – липні 2014 р., дуже нагадували гоніння на євреїв. Масштаби, звичайно, не ті, але й Донбас аж ніяк не Німеччина.

«Проросійські націонал-радикали в цьому регіоні ще далеко не розгромлені, проте роботу з очищення суспільної свідомості від деструктивних ідей російського націонал-соціалізму, сталінізму й імперіалізму необхідно починати вже зараз. Важливо розуміти, що вона не тільки не суперечить принципам демократії, а, навпаки, затверджує їх. Умова лише одна: наявність політичної волі. Момент для такої роботи вже назрів і навіть перезрів. Життя довело, що активність російських спецслужб та неофашистських угруповань в Україні – це не міф, як часто стверджували раніше. Тож боротьба з

ними – то не полювання на відьом, а життєва необхідність» [4].

Якщо влада України справді має намір покласти край розгулу сепаратизму та українофобії на Сході, її рішення мусять бути жорсткими. «Ніхто з активних учасників сепаратистського руху не повинен уникнути відповідальності за скоєне. Політичні партії та організації, що підтримували сепаратистів, потрібно розпустити й ліквідувати. Їхні лідери мають бути позбавлені права працювати на держслужбі й обиратися до органів влади або бути засуджені. Друковані медіа, які співпрацювали з терористами, – ліквідовані судом і закриті. Вищі та школи повинні бути очищені від викладачів-шовіністів. Перезавантаження повинне відбутися в усіх сферах. Недемократично? А хіба демократично викрадати людей за їхні політичні переконання і застосовувати до них тортури? Чи, може, демократично громити й спалювати редакції газет? Коли йдеться про відвертий терор і насильство, навряд чи варто апелювати до демократичних методів. Зрештою, демократія теж повинна вміти захищати себе. Денацифікація Донбасу – вимушений і необхідний захід, метою якого є забезпечення в майбутньому стабільності та миру в східних регіонах України. Після всього, що сталося, інших альтернатив просто немає. Якщо ж після закінчення АТО у вищих ешелонах влади знову набуде популярності ідея «зрозуміти і пробачити», історія, дуже ймовірно, повториться знову, як тільки недобиті терористи обростуть м'язами й наберуться сил для нового ривка. Зрозуміло, тоді м'ятник хитнеться ще сильніше» [4].

Журнал «Новое Время страны» [3] распросил российского военного эксперта Павла Фельгенгауэра о том, решится ли Москва на вооруженное вторжение в Украину, как далеко могут зайти российские войска вглубь страны и сможет ли им противостоять обновленная украинская армия:

- Насколько вероятно вторжение России? – Вероятность остается высокой. И это дело становится все серьезнее, потому что угроза падения Донецка все более явна. А для Владимира Путина, для Кремля, не думаю, что приемлемо падение Донецка и военный разгром Новороссии. Во всяком случае, до сих пор российское руководство делало все возможное, чтобы перевести конфликт, как говорил Путин, из военной плоскости в плоскость переговорную. То есть с помощью перемирия, переговоров, замораживания конфликта, сохранения в той или иной форме – но сохранение Новороссии. Некоторые считают, и в Киеве, и в Москве, что Путин Новороссию сдал. Якобы, кроме пропагандистского фейерверка, на российских каналах ничего не будет. Я в этом совершенно не уверен. Я не уверен, что если дело дойдет до падения Донецка, а в дальнейшем до падения Луганска и сворачивания всей Новороссии в трубочку, то Россия не вмешается. Чем выше будет угроза падения Донецка и Луганска, тем сильнее вероятность вмешательства России.

Это, конечно, крайнее средство, – открытое вторжение. Но его нельзя считать невозможным. До этого [вторжения] есть какие-то другие шаги. Например, вмешательство российской авиации под видом того, что это – авиация Новороссии. Внесение на поле боя еще более мощных систем вооружения. Как, например, Буратино, тяжелых реактивных огнеметов. И в крайнем случае – вторжение. В ближайшие несколько недель наступает момент истины – допустит Москва падение Новоросси или нет.

- То есть все таки открытая военная агрессия? – Последние действия Путина и российского руководства косвенно указывают на это. Например, они сами ввели продовольственную блокаду России, что Запад сам по себе никогда бы не стал делать. Потому что даже Ирану продовольственную блокаду не объявляли. В мире продовольственные блокады не объявляют. А основной аргумент [введения продовольственной блокады] был, что нам все равно через месяц-другой еще не то объявят, и лучше сейчас, пока у нас много своих рук, перейти на импортозамещение. По-видимому, исходят из того, что через месяц-другой отношения с Западом будут на порядок хуже, чем сейчас. А из-за чего это может произойти? Скорее всего, из-за эскалации российского вмешательства в Украине. На это указывают не только слова, но и действия российского руководства.

- Как вы считаете, тех ресурсов российской армии, которые сосредоточены у восточной границы Украины, их хватает для полноценного вторжения? – Да, конечно. Тем более, что их не надо там сильно сосредотачивать. Это все-таки современная армия. Она не должна стоять вся около границы. Воздушно-десантные войска могут, допустим, высадиться в Харькове непосредственно из Пскова. Им не надо быть на границе, чтобы совершить прыжок. И другие войска, находящиеся на расстоянии 100, 200, 300 км – они там загружаются на ж/д платформы и едут. Через 48 часов после отдачи приказа они из Самары, из Волгограда будут все на границе. Выстраивать их стройными рядами на границе не имеет смысла. Плюс дорожная сеть в этом районе границы довольно густая, поэтому там не будет проблем выдвинуть войска, которые на границе не стоят. Кроме того, авиация может перелететь почти мгновенно с внутренних аэродромов. Воздушно-десантные войска тоже за несколько часов могут быть перекинуты. Готовность [российских] войск сейчас достаточно высокая. Проводится много маневров для поддержания высокой боевой готовности. Август это, в принципе, самое хорошее время для войны. Земля сухая, можно двигаться по полям в любом направлении, на любом виде транспорта. Небо голубое. Наша авиация должна видеть, что они бомбят. А вот к октябрю уже распутица – мокрые черноземы, нифига не выйдет.

- А как вы думаете, в случае вторжения, как будут развиваться события: это будет блицкриг или все же украинская армия уже научилась воевать и будет оказывать сопротивление? – В конце мая 2014 г. в одной из украинских передач я обсуждал это с одним украинским генералом. Была оценка европейских генералов о том, что российские войска за 3-5 дней до Приднестровья дойдут – свернут Украину. Сейчас, наверное, нет. Но преимущество все равно достаточно существенное. Граница открыта в общем и целом. Сопротивление будет, но преимущество российских вооруженных сил достаточно серьезное. Тем более, что сейчас время хорошее, войска могут необязательно двигаться по дорогам, а выдвигаться во все стороны, поля все проходимы. Но с другой стороны, у российских вооруженных сил нет ни возможностей, ни политического желания идти и занимать всю территорию Украины до Карпат. Хотя авиационный компонент операции если начнется, он будет на всю стратегическую глубину, вплоть до Карпат. То есть и Киев бомбить будут, военные объекты какие-то. Что касается сухопутного компонента операции – мы [Россия] пойдем только по части территории и где-нибудь остановимся.

- А вы можете предположить, где? – Это уже настоящая военная тайна. Это оперативные планы. Я их не знаю. Может быть минимальная операция, гуманитарная, только в районе Донбасса. Может быть более широкая. Зависит это от многих компонентов. От позиции Запада, от сопротивления украинских вооруженных сил – насколько оно будет эффективным. На фоне апреля – мая 2014 г. сопротивление украинской армии нарастает. Сейчас чуть получше, чем весной, ваша армия выглядит, хотя тоже не Бог весть. И у нас, в общем, есть свои проблемы. Но мы лучше организованы, вооружение современное кое-какое есть. Преимущество точно будет на российской стороне, но сил на оккупацию Украины, по-любому, нет. Да и замах такого нет. Значит где-то будут останавливаться и будет там, как с Грузией, при западном посредничестве, какое-то прекращение огня, линия перемирия устанавливаться. Это, конечно, неочевидно, что произойдет, но вероятность такая есть.

- А вы, вижу, невысоко оцениваете действия украинской армии. – Гораздо лучше, чем раньше. Многого удалось достигнуть. С этим спору нет. В принципе, построить боеспособные вооруженные силы – на это нужны годы, хотя бы несколько лет. Вы многих изумили, что вообще хоть что-то получилось. Но делали вы все-таки не с нуля. Были какие-то профессиональные вооруженные силы, правда в жутко деморализованном состоянии, было тяжелое вооружение, были люди, которые что-то понимают в организации общевойскового боя. Плюс появились добровольцы с высоким моральным духом. Хотя добровольцы плохо организованы. У них командеры с высоким моральным желанием что-то

делать, но совершенно не понимающие, как организуяют бой. Их бы совместить, этих добровольцев, со старой профессиональной армией... Опять же – нужны годы, чтобы из этого получились качественные вооруженные силы. Но это все гораздо лучше, чем у повстанцев у этих, у сепаратистов. Потому что там просто вооруженный сброд. Который сейчас поэтому и терпит поражение, потому что вообще не в состоянии организовать общевойсковой бой, наступательный. Поэтому они уже два месяца только отступают. Огрызаются, но отступают. И сколько в них оружия и добровольцев не вливай, все равно ничего толком не выходит.

- А если Россия все же не вмешается – сколько Украине надо времени, чтобы справиться с сепаратистами? С учетом того, что придется штурмовать Донецк и Луганск. – Все зависит от того, когда там начнется бегство. Потому что там никаких Сталинградов не будет. Скорее всего, значительная часть драпанет. Потому что люди, в отличие от компьютерных юнитов стратегической игры, не будут биться до последнего человека. Нормальные люди драпают, когда видят, что дело плохо. Вообще, по идее, украинцы должны были бы потратить несколько лет на создание вооруженных сил, как это сделали хорваты. Они в 1992 году воевали в Сербской Краине. Воевали там, воевали. Средне удачно. В итоге заключили перемирие с сербами на три года. А потом они готовились, вооружались. И потом была операция Буря. Они Краину за два дня взяли, как метелкой проишлись. Была Краина – и нет Краины. Потому что перемирие, как для подготовки украинских вооруженных сил, покупки нового современного оружия, было бы очень правильным. Сейчас у украинских бойцов хотя бы наколенники, блин, появились. А налокотников – нет еще. Я смотрю на фотографии – ходят в бой с закатанными рукавами, без налокотников, не понимая, что если что – надо падать на битый кирпич, не задумываясь.

- В случае агрессии России, Запад вмешается, поможет войскам? – Нет. Точно нет. Но это будет, как было во временна холодной войны. Запад будет поддерживать оружием, может быть даже пошлет советников. Может, поможет украинскому ВПК организовать выпуск продукции, которая нужна украинским вооруженным силам» [3].

У своєму зверненні до українців Петро Порошенко зазначив, що «працелюбні й мирні люди, якими є більшість донеччан і луганців, відчули нашу симпатію, любов та пошану». Якими б правильними не здавалися ці слова за нинішніх умов, особливих ілюзій з приводу істотних змін у регіональній свідомості сьогодні мати не варто. Втім, не слід мати такі ілюзії і керівництву «Донецької народної республіки» – чисельність її переконаних та принципових прибічників серед місцевого населення навряд чи зросла за час АТО. Очевидно, ситуація така: ті, хто підтримував «ДНР» ще з березня, певною мірою

підтримує її і зараз (наприкінці літа 2014 р.); ті, хто був проти неї спочатку, не став позитивно ставитися до неї в обстановці активних бойових дій. Це – якщо намагатися говорити про тенденції загального характеру.

«На чому можуть ґрунтуватися такі припущення? Сутність питання скоріше полягає не в тих чи інших регіональних оцінках політики офіційного Києва і діяльності «республіки», а в тому, що стоїть за цими оцінками. Йдеться про ментально-ідеологічні позиції, які обумовлюють характерне сприймання поточних подій і процесів. А такі речі швидко не змінюються. Тим більше, коли за вікном відбувається стрілянина й вибухи, а рівнобіжно з цим набирає оберті інформаційно-психологічна війна, яка більшою мірою сприяє зміцненню вкорінених особистих або соціально-групових переконань, ніж прийняттю нових ідей. Хоч би як там було, «ДНР» поступово провалюється не лише на фронті збройної боротьби, явно поступаючись силою українським військам, але й на терені суспільно-ідеологічної битви – «республіка» за станом на початок липня так і не дістала значної підтримки серед мешканців Донбасу. На те, що Кремль не зважається відкрито і повномасштабно вторгтися на схід України, впливає ряд чинників. Один із визначальних (якщо не найбільш визначальний) – це якраз те, що переважна більшість донбаського населення «Новоросії» не потребує. Не бачачи реально масової та активної підтримки «республіканського» руху в Донецькій і Луганській областях, російська влада не вбачає для себе сенсу в тому, щоб запекло наступати на український схід. Адже в цьому разі для РФ найстрашнішим є не те, що її вважатимуть окупантом у Львові чи в Києві, а саме в Донецьку та Луганську» [5].

Тут варто звернути увагу на вельми показову оцінку ситуації, висловлену нещодавно прокремлівським діячем Миколою Стариковим:

«...Ми з вами не бачимо в мільйонному Донецьку хоча б сто тисяч ополченців... У двох областях Донбасу мешкає вісім мільйонів осіб – скільки там людей в ополченні? Скільки людей зі зброєю в руках вийшло захищати свій вибір? Декілька тисяч чоловік. Тому, коли в Інтернеті патріоти пишуть, чому Росія не вводить війська, виникає питання – для захисту кого? Для декількох тисяч людей, які мітингують на площі в Донецьку? А де решта, які вимагають, просять, готові захищати? Цього немає» [Цит. по: 5].

Навряд чи додало народних симпатій «ДНР» і зіткнення 1 липня 2014 р. біля обласного управління МВС у Донецьку. За словами «прем'єр-міністра» Олександра Бородая, на якого посилаються прокремлівські «РІА Новості», воно було спровоковане озброєними соратниками одного з польових командирів «республіки» Ігоря Безлера. Але пізніше з «новоросійського» боку з'явилася версія самого Без-

лера, яка звелася до того, що його команда не намагалася змістити донецьке керівництво «ДНР», а просто вступила в бій із міліціонерами, лояльними до київської влади. Можливо, так воно й було, але все це, як не крути, дійсно вже схоже на якусь агонію.

Виявляється, «в риторике киевских СМИ стали сегодня проглядывать черты российской пропаганды в дни чеченской войны». Виявляється, «некоторые украинские СМИ заговорили языком пропаганды вместо вдумчивого, человеческого языка». Виявляється, «если украинская армия разгромит и зачистит Донецк (а это возможно сегодня только ценой огромного числа жертв, вопиющей жестокости), то это будет нравственным поражением Украины». Отже, у підсумку «о построении приветливого европейского государства, уважающего права и свободы человека, придется забыть». А вихід – один. «Если бы донецкие повстанцы, отказавшись от языка ненависти, предложили Киеву начать переговоры о статусе ДНР и ЛНР в составе Украины, заявив достаточно четко и убедительно, что никаких притязаний на Киев у них нет, то, возможно, удалось бы остановить разрастание катастрофы, усадив стороны за стол переговоров».

Якби це все написав хтось із російських так званих системних лібералів, включених у фінансовані Кремлем структури, не варто було би ані дивуватися, ані взагалі звертати уваги. Але це – квінтесенція наведеної нижче повністю статті «Язык ненависти» [7], написаної Оленою Санниковою – правозахисницею зі стажем – з 1981 року – і відповідним списком репресій з боку КГБ (ув'язнення в Лефортові, рік таборів, чотири роки заслання в Магаданській області). Вона – давня і переконана противниця режиму Путіна, співробітниця архіву Центру «Меморіал», експерт руху «За права людини», учасниця акцій на підтримку України та проти анексії Росією Криму. Тепер же вона прямо звинувачує й офіційний Київ, й українські патріотичні сили у наслідуванні російської пропагандистської стилістики часів чеченської війни, в брехні, розпалюванні ненависті й вимагає зупинити АТО й почати мирні переговори. Ця сама вимога міститься й у написаному нею зверненні росіян до народу України, яке закликає негайно зупинити війну і сісти за стіл переговорів.

«Мы подписываемся под тем, что скорбим о каждом украинце, гибнущем на полях сражений, как о родном сыне или брате. Мы также скорбим о тех, кто воюет с вами, как о заблуждающихся, обманутых братьях, которые не ведают, что творят... Эта война ни чему не приведет. В ней не будет победы. Любая победа в ней – это нравственное поражение. Нам необходимо перемирие, прекращение боевых действий и переговорный процесс под наблюдением представителей интеллигенции наших стран и международной общественности. Мы призываем вас к инициации переговорного про-

цесса, к требованию прекращения огня обеими сторонами. Стороны должны сесть за стол переговоров и мирным путем решить судьбу Донбасса и Луганска с учетом интересов жителей этих регионов. Нет ненависти и войне! Да взаимопониманию и миру!»

Найпростіше було би звинуватити Санникову в тому, що вона нині свідомо працює на ФСБ. Тим більше, що поява її статті в «Ежедневном журнале» та звернення до українців дивовижним чином збіглася з двома знаковими подіями: відправкою путінського «гуманітарного конвою» та заміною «імпортованих з Москви» генералів і полковників російських спецслужб у керівництві «ЛНД» та «ДНР» на місцеві кадри (можливо, також офіцерів ГРУ та ФСБ – але з паспортами України). Інакше кажучи, Путін і Санникова несуть – кожен по своєму – мир на схід України, а заміна росіян на «місцевих» дає підстави стверджувати, що відтепер «уряди» терористів представляють інтереси Донбасу, є його «голосами».

Але, видається, такий розклад навряд чи справедливий у тій частині, яка стосується російської правозахисниці. Зверніть увагу: у своїй статті (її легко знайти в Інтернеті <http://ej.ru/?a=note&id=25806>) вона пише про донецьких «ополченців» (бо ж «терористи», «бандити», «бойовики» – це та осоружна «мова ненависті»): «Люди умирают за утопией. Подобно тем «комиссарам в пыльных шлемах» с вдохновенными глазами почти столетие назад». Що тут скажеш? Відчувається, що це щире бачення і розуміння ситуації на сході України. Можна тільки зауважити, що ті романтично-утопічні «комісари з натхненними очима» розгорнули небачений до того навіть за Середньовіччя «червоний терор», винищуючи передусім інтелігенцію, а в есесівців, які мордували євреїв та циган, теж була своя грандіозна утопія – і теж червонопрапорна й тоталітарна, як і в комісарів, як і в донецьких терористів та їхніх поплічників – російських нацистів. При цьому мій колега, фахівець з військово-політичної історії (зі зрозумілих причин прізвище називати не стану), який певний час пробув у батальйоні «Айдар», оцінив число росіян серед бойовиків приблизно в 20%, місцевих – у 80%, але зауважив: відчувається, що останні перебувають на побігеньках в «імпортованих» із Росії командирів. Отакі от «комісари з натхненними очима»...

Тож із ким вести переговори закликає Олена Санникова? Кого Києву визнати владою на Донбасі й виразниками його інтересів? Коли вона писала свій текст, реальними очільниками терористів і «речниками Донбасу» були, як влучно зауважив Андрій П'юнтковський, «генерали ФСБ РФ Бородай, Антюфеев, полковники ГРУ РФ Гіркін, Безлер». «На поверхні» залишилися нині тільки «сірий кардинал» терористів, громадянин Росії, колишній голова «чекістів» Придністров'я Володимир Антюфеев.

Плюс енна кількість також придністровських бандюків на «міністерських посадах», плюс вишколені російськими спецслужбами в минулі роки в різного роду «навчальних центрах» (включно зі знаменитим путінським Селігером, що засвідчено фотографіями) місцеві «діячі». Це вони – «голос Донбасу»? Чи все ж таки це «голос Путіна», точніше, дрібні ретранслятори його?

І взагалі: чому, говорячи про «інтереси населення Донбасу», виносяться за дужки ті мешканці краю, які зі зброєю в руках воюють проти терористів? До речі, соціологія засвідчує, що в регіоні прихильників і противників незалежності України порівну, то з якого дива треба брати до уваги тільки останніх, які перебувають під гіпнозом тоталітарної московської пропаганди?

Олена Санникова мала б добре знати російські спецслужби з їхньою опорою на радянські традиції. Чого ж її інвективи спрямовані проти українських ЗМІ? «Распространяемые утверждения о том, будто жилые кварталы Донецка обстреливают сами ополченцы, очень похожи на российские заявления времен войны в Чечне, будто чеченские боевики сами себя бомбят», – пише вона. Так, схожі – як іхтіозавр схожий на дельфіна. Але перший – це тупуватий ящір, а другий – кмітливий морський ссавець. Переконали, що і матеріали судового процесу над Санниковою 1984 року були схожими на правовий документ – але ж право тут було ні при чому, чи не так? І чи не розказували кремлівські діячі півсотні років, що полонених польських офіцерів у Катині розстріляли нацисти, тоді як це зробили радянські «компетентні органи»? То хіба всі ці безлери-гіркіни чимось у позитивний бік відрізняються від «пташенят берійського гнізда»? Хіба для них існує якась моральне табу на злочини в ім'я «великої Росії»?

І просто-таки смішним виглядає твердження Санникової: «Многие видят происходящую трагедию как агрессию Кремля против Украины. Но Кремль вряд ли сегодня рад, что разжег эту войну... В рядах ополчения на юго-востоке Украины сегодня задействованы силы, способные стать реальной конкуренцией Путину». Ага, здатні – тільки для початку вони мають підпорядкувати собі російське телебачення, структури ГРУ та ФСБ, олігархів, орди чиновників та «чекістів» тощо. Так, російський фашизоїдний плебс нині любить Стрелкова-Гірка. Але якщо телебачення перестане його показувати, то через рік цей плебс не менш палко любить когось іншого. Згадайте, яку популярність мала ще недавно Анна Чепмен – і де вона зараз? Має синекуру в якомусь банку? І де її грандіозні рейтинги?

Ну, а щодо «мови ненависті»... Візьміть промови Вінстона Черчилля часів Другої світової війни – вони сповнені дуже й дуже різких інвектив на адресу «новітніх гунів». Невже це була неправда? І не вже ж у Черчилля за це слід відібрати посмертно

Нобелівську премію з літератури? І з замиренням з терористами – те саме. Невже ж вимога беззастережної капітуляції нацистів, висунута Франкліном Делано Рузвельтом, занастила сучасний світ? Невже в ім'я порятунку цивільного населення треба було сісти з Гітлером за стіл переговорів і припинити нальоти авіації союзників на німецькі промислові центри, портові міста й залізничні вузли? Інакше кажучи, не вже світу було б краще, якби Друга світова завершилася нічим, Гітлер зостався при владі, а Третій Рейх продовжив існування? Сумно, але схоже, що правозахисницю Санникову «втемну» використали російські спецслужби задля того, щоб захистити гіркіних-гітлерів та їхній тоталітарний «донецький рейх» під омофором Путіна, але (оцініть цинізм ідеї!) у складі України.

Санникова Е. Язык ненависти [7]. ««Укропы», «ватники», «колорады», «каратели», «террористы», «фашисты»... С обеих сторон звучит риторика жгучей ненависти. Война захватила души людей настолько, что услышать друг друга они уже не могут. На днях руководство ДНР заявило, что готово к прекращению огня в целях «недопущения разрастания масштабов гуманитарной катастрофы», однако каким же языком это было сказано? «Кровожадные киевские власти», «украинская агрессия», «нацисты»... Естественно, такое заявление не может привести к прекращению огня. Между тем перемирие необходимо. Гуманитарная катастрофа действительно разрастается с чудовищной скоростью. Ежедневно гибнут люди. Если украинская сторона решится на штурм Донецка, это будет второй Грозный, если не страшнее.

Как усадить стороны за стол переговоров, если люди не слышат друг друга? Может быть, для начала нужно отказаться от языка ненависти? За что воюет Донбасс? Кто-нибудь понимает это? «Прежде всего, мы сражаемся за Веру Христову, завещанную нам нашими отцами и дедами», – говорится в одном из заявлений ополченцев. http://www.za-veru.ru/actual_info/15/6634/ И это пишут люди, воюющие с украинцами, многие из которых – те же православные христиане. «Мы взяли оружие, чтобы сражаться за Новороссию – свое новое справедливое национальное Государство, в котором не будет ни партийных диктатур, ни правящих воровских «элит», ни всевластных олигархов... не будет коррумпированных чиновников, притесняющих рядовых граждан...» Понятно: люди умирают за утопию. Подобно тем «комиссарам в пыльных шлемах» с вдохновенными глазами почти столетие назад.

За что воют украинцы, проще понять. Они воюют за свою долгожданную независимость. И если я спрошу, зачем им Донбасс, приведший к власти того же Януковича, стоит ли проливать кровь за этот Донбасс и не легче ли будет без него дышаться Украине, мне ответят: так они же дальше

на Киев пойдут, если не остановить... Многие видят происходящую трагедию как агрессию Кремля против Украины. Но Кремль вряд ли сегодня рад, что разжигает эту войну. Можно понять, чем вызвана была изначально убийственная риторика ненависти и лжи против пробудившейся Украины: паническим страхом Кремля перед Майданом. Однако от последствий в Кремле сегодня вряд ли в восторге. В рядах ополчения на юго-востоке Украины сегодня задействованы силы, способные стать реальной конкуренцией Путину.

Возможно, Путину сейчас ближе и понятнее Порошенко, чем Стрелков и его команда. А те из нас, кто сочувствовал Майдану, упустили момент, когда «свет Майдана» (выражение Ольги Седаковой) стал исходить отнюдь не от новоизбранного официального Киева. В риторике киевских СМИ стали сегодня проглядывать черты российской пропаганды в дни чеченской войны. Да, к сожалению, некоторые украинские СМИ заговорили языком пропаганды вместо вдумчивого, человеческого языка. А где пропаганда, там и ложь. Так, распространяемые утверждения о том, будто жилые кварталы Донецка обстреливают сами ополченцы, очень похожи на российские заявления времен войны в Чечне, будто чеченские боевики сами себя бомбят.

К сожалению, миротворческие настроения в обществе сейчас очень слабы. Многие из тех, кто выходил с плакатами против войны в Чечне, сегодня высказываются за скорейший разгром «террористов» Донбасса, не учитывая число жертв такого разгрома.

На опубликованное обращение россиян к украинскому народу (также приведено ниже полностью. – В.Л.) (я благодарна тем немногим, кто подписывает его) приходит много возражений. Приведу одно из них, которое мне написала в фейсбуке одна коллега по бывлым правозащитным акциям: «Вы обратили внимание, что Путин и его террористы тоже хотят перемирия? Прекращение огня им необходимо для того, чтобы подтянуть свежие силы и новые арсеналы. Украина в настоящий момент побеждает врага. Давайте не будем им мешать». Люди, считающие так, не понимают, что никакой победы в этой войне не будет. Если украинская армия разгромит и зачистит Донецк (а это возможно сегодня только ценой огромного числа жертв, вопиющей жестокости), то это будет нравственным поражением Украины. О построении приветливого европейского государства, уважающего права и свободы человека, боюсь, придется забыть. Если бы донецкие повстанцы, отказавшись от языка ненависти, предложили Киеву начать переговоры о статусе ДНР и ЛНР в составе Украины, заявив достаточно четко и убедительно, что никаких притязаний на Киев у них нет, то, возможно, удалось бы остановить разрастание катастрофы, усадив стороны за стол переговоров. Но

для этого необходимо распространение миротворческих настроений в обществе, как в России, так и в Украине» [7].

Дорогие наши украинские братья и сестры! [9].

«Мы, россияне, подписывающиеся под этим обращением, глубоко скорбим о том, что между нашими странами и народами развязана жестокая и грязная война. Мы скорбим обо всех раненых и убитых на юго-востоке Украины и просим у вас прощения за то, что не сумели предотвратить эту войну. Мы убеждены, что Украина – независимое, свободное государство, и граждане Украины вправе сами решать свою судьбу. Мы возмущены агрессивной антиукраинской пропагандой, которая льется с наших телеэкранов.

Наш враг – это имперские амбиции нашей власти, а не Украина и не Запад.

Мы протестовали, как умели, открыто выражая солидарность с Киевом в зимние дни Майдана. Мы несли цветы к посольству Украины в Москве в память о Небесной сотне. Более 50 тысяч россиян вышли 15 марта на улицы Москвы, чтобы выразить протест против аннексии Крыма и высказаться за мир с Украиной. Тысячи из нас выходили в знак протеста к министерству обороны и на Манежную площадь в Москве в конце февраля и начале марта. Нас разгоняли дубинками, с применением грубой силы волокли в автозаки, где долгие часы держали в холоде и тесноте, нас приговаривали к административным арестам, к большим штрафам. Многие в результате протеста против оккупации Крыма лишились работы. Наши протесты ни к чему не привели. Кремль развязал эту отвратительную и страшную войну.

Мы подписываемся под тем, что скорбим о каждом украинце, гибнущем на полях сражений, как о родном сыне или брате. Мы также скорбим о тех, кто воюет с вами, как о заблуждающихся, обманутых братьях, которые не ведают, что творят.

Мы хотим мира и вас призываем к миру.

Мы не хотим ненависти и вражды и вас призываем к отказу от ненависти.

Мы призываем вас к поиску совместных мирных инициатив. Эта война ни к чему не приведет. В ней не будет победы. Любая победа в ней – это нравственное поражение. Нам необходимо перемирие, прекращение боевых действий и переговорный процесс под наблюдением представителей интеллигенции наших стран и международной общественности.

Мы призываем вас к инициации переговорного процесса, к требованию прекращения огня обеими сторонами. Стороны должны сесть за стол переговоров и мирным путем решить судьбу Донбасса и Луганска с учетом интересов жителей этих регионов. Нет ненависти и войне! Да взаимопониманию и миру!

Кому: Гражданам Украины. Мы призываем вас к поиску совместных мирных инициатив, к требованию прекращения огня обеими сторонами» [9].

Усі сторони конфлікту в Україні мають піти на поступки, каже російський експерт із зовнішньої політики Федір Лук'янов [9]. В інтерв'ю Spiegel він висловився за пакетне розв'язання. В іншому випадку країні загрожує розвал.

SPIEGEL ONLINE: *Пане Лук'янов, перші переговори між українськими російським міністром закордонних справ в Берліні завершилася без прориву. Чи бачите ви ще шанси для досягнення згоди?*

Лук'янов: Те, що після першого туру жодні результати не були оголошені, виглядає для мене скоріше оптимістично. Ми перебуваємо в катастрофічній політичній ситуації, з якої є лише декілька шляхів для виходу. Кожне необережне висловлювання може поставити під загрозу переговорний процес. Ми дізнаємося більш детальну інформацію про переговори, або якщо вони зазнають невдачі, або якщо буде знайдене цілісне пакетне рішення.

SPIEGEL ONLINE: *З чого воно може складатися?*

Лук'янов: всі повинні піти на поступки. Східна Україна повинна отримати статус автономії. Москва хотіла б, щоб лідерів проросійських сил визнали як партнера по переговорах, на що Київ не готовий. Було б корисно, створити політичне крило повстанців, на кшталт Шинн Фейн в Ірландії, для того, щоб був простір для політичної гнучкості. Газове питання необхідно вирішувати комплексно, з урахуванням боргів України, ціни на газ, питання про транзит. Ще одне важливе питання: хто заплатить за реконструкцію України? Я думаю, що Захід розуміє: якщо Росія бойкотуватиме країну економічно, Україна не має шансів. Росія повинна, принаймні зберегти статус-кво економічних відносин. Четвертим питанням переговорів є неприєднання України до військових блоків.

SPIEGEL ONLINE: *Що досягне тут Росія?*

Лук'янов: В Росії, починаючи з розширення НАТО на Східну Європу, більше не вірять в усні запевнення. Те, що Україна не буде членом НАТО, має бути чітко письмово закріплено.

SPIEGEL ONLINE: *Чи є питання Криму частиною переговорів?*

Лук'янов: Для Росії – ні. Але президент Путін у своїй нещодавній промові в Криму також визначив межі (провів лінію): російські експансіоністські цілі обмежені. Після приєднання Криму, він не має намірів до подальшого розширення. Це був сигнал для тих, хто вірить в російське вторгнення в Україну. Вторгнення Росії не відбудеться.

SPIEGEL ONLINE: *Що станеться, якщо переговори зазнають невдачі?*

Лук'янов: Тоді нас очікує війна до повного знищення країни.

SPIEGEL ONLINE: *Але українська армія досягла останнім часом військових успіхів.*

Лук'янов: Країна перебуває в безвихідному становищі: вона економічно і політично на межі, тому Київ намагається знайти швидке військове рішення. Якщо армія зупиниться на півдорозі, громадяни спитають: за що ми пожертвували так багато? Але навіть якщо військові будуть переважати на сході, слід очікувати партизанську війну.

SPIEGEL ONLINE: *Кілька лідерів сепаратистів з російської національністю вже передали свої посади українцям. Що це означає?*

Лук'янов: Те, що керівництво регіону було в руках російських громадян, було дуже несприятливим збігом обставин для Росії. На думку Москви події у Східній Україні є все-таки внутрішнім конфліктом.

SPIEGEL ONLINE: *Наскільки великим є вплив Москви на проросійські сили?*

Лук'янов: Звичайно Москва має політичний вплив, але не абсолютний. Але війна також має свою логіку, яку Москва не може змінити.

SPIEGEL ONLINE: *Чому Росія продовжує далі підтримувати сепаратистів у Східній Україні?*

Лук'янов: *Для того, щоб забезпечити хорошу відправну позицію на переговорах.*

SPIEGEL ONLINE: На Заході нещодавно міркували про розкол в російській еліті стосовно антизахідної політики Путіна. Як ви думаєте, це можливо?

Лук'янов: Ні. Навіть, якщо в еліті є люди, які незадоволені, що вони можуть зробити в умовах триваючого зростання популярності Путіна в народі?

SPIEGEL ONLINE: *Як Путін діє в останні місяці? Чи є у нього чіткий план?*

Лук'янов: Ні, Путін реагує на зовнішні імпульси. Але навіть якщо він тут цілком успішно діє, все одно у багатьох людей зростає невизначеність. Вони не розуміють, яку мету він прагне.

SPIEGEL ONLINE: *Проте, рейтинг Путіна наближається до 90 відсоткової позначки...*

Лук'янов: Чим більший тиск із Заходу, тим більше так думають нормальні росіяни: ви можете щось нам заподіяти. Ми не Північна Корея, з якою можна поводитися безцеремонно! В очах багатьох, Росія, в кінцевому рахунку залишається великою державою, і протягом останніх 25 років ми завжди йшли лише на поступки.

SPIEGEL ONLINE: *Путін дає своїм громадянам образ Росії як «обложеної фортеці». Чи поділяєте ви цей образ?*

Лук'янов: політика Заходу щодо Росії повністю зазнала невдачі. Я згоден з Генрі Кіссінджером, який сказав: "демонізація Володимира Путіна не є політикою, це привід для відсутності політики." У перші роки Путін був досить відкритий для інтеграції з Заходом. Але в останні роки зникла його

довіра спочатку до США, а потім і до Європи. Втручання Заходу, починаючи від Афганістану, Іраку й включно з Лівією є цинічними або помилковими в його очах. Україна стала для нього, мабуть, останнім підтвердженням» [9].

Babushka 28 апреля 2014 [13]: « Ну что так много желчи. Зачем так переживать за тех, кого сегодня хотите с лица земли стереть. Не рентабельны мы для России. а для Украины? У каждого есть право выбора.это по нашей Конституции, между прочим не самой худшей, но к сожалению не работающей. И так, по порядку. Для того чтобы рассказывать сказки о том, что мы, Донбасс, закроет выход себе на мировые рынки- могу обрадоваться. На сегодняшний день инфраструктура края ориентирована только на российские рынки. В отличие от западноукраинских, все наши трудовые ресурсы сосредоточены именно в эти отрасли. Наши трудовые ресурсы не работают на процветание Италии, Польши. По поводу дотаций. Кто сказал, что настроение наших работающих людей связано с желанием иметь халяву? Все прекрасно понимают, что только работая, можно жить. Наша промышленность в завале, но не потому, что не нужна, а потому что 23 года никто не хотел, чтобы здесь она развивалась. Когда человек доведен до состояния заложника концлагеря – он будет только о том и думать, где взять кусочек хлебушка своему маленькому ребенку. Очень жаль, что молодежь с пренебрежением относится к георгиевской ленточке – я когда вижу кадры, где озверелые молодчики, не построившие ни одного дома, ни одной фабрики, не заработав ни одной трудовой копейки – только имеющие опыт работать на проукраинских митингах за 25-30 грн в час – флажком помахать-пару часов отстоять – мне жутко становится. От этого и разогреваются подобные разговоры – дайте халяву.

При этом у нас такое мнение в Украине, что только Киево-могилянка штампует высококвалифицированных спецов- вон они пришли сейчас самозахватом к власти – и хочется заверить, что Азаров со своим моразмом старческим и воровством – был более рентабельным хозяйственником, в отличие от них. Да, в Донбассе ранние пенсионеры, ситуация демографическая сложная- на трех работающих- один пенсионер, ну и иждивенцы. Так вот, если доходы физических лиц составляют те копейки, которые правительство регулирует прожиточным минимумом – никогда не будет развития регионов. И это вас касается тоже, милые друзья, кричащие за развитую Украину. Сами жопы поднимать должны и посмотреть – что в регионе поднимать нужно. Может в нынешних условиях угольный регион должен вновь поднять село- ведь села заброшены – и это тоже стараниями всех президентов за 23 года независимости от кого только так и не понятно, наверно от спокойной размерен-

ной жизни всего народа. Так вот, понятие экономического роста напрямую связано с доходами физлиц, то есть с рабочими местами в стране, а не в Италии и Польше, с доходами на прибыль, а не только показателями ВВП. Что западные регионы приносят в казну государства- что у них работает? Почему уголь закупается на пониженных ставках в условиях рынка, а не по себестоимости – тогда бы не было разговоров о дотациях. Просто доход региона был бы выше – плохо вам экономику в Могилянке преподают. И не надо жалеть Донбасс, не надо ни кого заставлять жить по своим меркам. Никто из украинцев, уехавших за границу заработчан – не чувствует себя там человеком – все угнетены еще больше, чем здесь. Просто работать надо в своей стране – мир меняется и мозг включать надо на благо своего региона и страны, а не думать только о том – как сегодня прожить. Если бы наши родители думали только об этом – ничего бы не было. Трудно жилось в былые годы- никто не говорит. Но именно благодаря тому, что построено при той власти – до сих пор не могут развалить нашу страну.

Еще, демография изменится в ближайшие годы в сторону лучшую для экономики, но с потерями численности регионов. Еще очень много выживших в годы войны, но они, к сожалению, не вечны- и та ситуация, которая существует в Украине – нищета, не уважение старости, геноцид детства – не красит страну и не дает возможности людям дожить, чувствуя себя не лишними в стране. А ведь цивилизация определяется именно отношением к старикам и детям.

А по поводу перспектив региона – ребята, вы думаете, что весь народ Донбасса – неучи, пьяницы и тунядцы? Недооценить врага – обречь себя на поражение. Чем плохо в Абхазии и Осетии – тем же, что и у нас на западной и в селах востока. Молодежь ушла в города, очень трудно заставить вернуться в село. Это труд колоссальный – а не возродив село – не будет страны.

Так вот уехать из села просто- а вернуть людей туда – трудно. Все уехали в города, на заработки – а что сделали дома? Откуда процветание? В Абхазии и Осетии остались преданные земле старики- которые лезут в своих мандариновых садах – и занимаются тем, чем занимались их предки. И не кому передать опыт своего рода. Нет молодых крепких рук, чтоб развивать хозяйственную деятельность. Как не понять, что только мы на месте у себя дома своим трудом можем поднимать уровень жизни, никто никогда за нас этого не сделает. А по поводу расценок – пенсии и зарплаты – находясь в едином экономическом пространстве – даже те же горе олигархи будут вынуждены перейти на единую тарифную сетку, а чтоб это произошло – наша задача выработать механизм правовой, что ж вы себя так не уважаете? Меньше надо на веру брать – больше применять метод дедукции – мысль

включать, как наши деды. И по поводу неуважения георгиевской ленточки – это не ленточка, это пять лет жизни деда моих детей в окопах, под проливным дождем, обвальным снегом, в глинистой жиже окопа, под залпами орудий – это символ победы над фашистской – поверьте не самые хорошие желания были у зондеркоманды СС к мирному населению и Украины и России, ко всему славянскому роду, Герани. Как можно не помнить об этом – так вот, когда жгут ленту – я вижу как горит дед моих детей. И это не прощается, при всей присущей доброте славянскому народу. Как можно дегradировать, чтобы любить мачеху и ненавидеть мать, которая тебя родила?

О каких ценностях можно говорить – вы что, безродные там на западе? Или вы только желаете свои ценности всему миру насадить? Не получится ребята. И сейчас – наши работают, принося в казну деньги с налогов – а ваши на Майдане в казну налоги платят? Не надо жалеть Юго-восток, не надо жалеть Донбасс, вы ведь сами хотели уйти от быдла – вы же интеллектом не обижены, в отличие от нас – или это так, для балачок, а на деле панамы без итанцив хочется быть? У марионеток в Киеве – понятное желание – шесть миллионов на востоке расстрелять по закону о превентивном задержании, молодежь отправить в лагеря под Ждановку, Снежное, где там еще стройки- да я думаю и одного лагеря хватит, если там будет крематорий. И вы хотите, чтобы Донбасс согласился лечь под обстрелы установок Град, добровольно пошел в крематорий – вряд ли.

То, что происходит сейчас – было бы очень смешно, если б не было так жутко. Проснитесь, сегодня стреляют в нас – завтра вы на очереди. Да вас уже поистерли – та химия, которая в данный момент разлагает печенку ваших молодых ребят, которые мирно бросались по Киеву коктейлями Молотова – уже делает свое дело. Жизнь на улице в зимнее время для молодежи, которая не имеет крепкого здоровья – не принесет дивидендов, они уже сейчас умирают от почему то застарелых пневмоний.

Так вот, если муж бьет жену – она уходит. Если муж не хочет кормить ленивую супругу – они разводятся. Давайте разведемся. Пусть нам будет плохо – но лучше пожалеть о том, что сделал, чем всю оставшуюся жизнь корить себя за то, что мог сделать, но не сделал, и никогда не узнаешь – прав ты или нет. А то, что Россия имеет планы на то, чтобы пополнить Дальний Восток и Сибирь рабочими кадрами- так это ребята, периодически происходит в государстве, где развивается инфраструктура регионов – это были шахты Донбасса, ваших много прибежало сюда, это был Днепрогесс – опять из бедного села людей поимели, это были стройки атомных станций, расширение городского строительства, БАМ – огромное строительство- и между прочим народ не возвратился оттуда, так и

живет там. Почему сейчас в Польшу прибираться ездить престижно, имея диплом магистра экономики, учителя, инженера – хотя у вас технического склада ума нет на 100 процентов – простите природа не наделила – именно поэтому вы не ожидали такой реакции на геноцид, который предложили Донбассу, а работать на новостройках России – нет?

Ведь Сибирь хохлы подняли, Магадан, Атка, Палатка, Сахалин, Камчатка – а знаете почему – Платят хорошо и пенсии по льготе – год за два. Ну и напоследок, лучше быть голодным, но живым, чем раз поесть и умереть. Когда ты жив – ты хочешь есть, значит найдешь способ себя накормить. Не думайте, что жить на свете просто, всегда человек добывал себе кусок хлеба только трудом – это евреям в пустыне манна с неба сыпалась. Давайте просто без желчи и ненависти – думать о своей стране – иначе просто такого народа не станет, и земля наша – плодородная, цветущая – все в наших руках – станет могильником и вашим, и нашим. Нельзя даже думать, что национальный признак может стать привилегией. Привилегии должны получать старики и дети. Одни, потому что уже все что смогли нам отдали, другие – наша надежда, что когда мы не сможем себя обрабатывать – они нас накормят и присмотрят за нами. Вот так както. А бряцанье оружием – это не средство для заработка – процент выхода – минимальный, потому что завтра не кому будет зарабатывать воякам, народа не будет, который армию кормит и содержит. Ценен только человек – производящий предметы, выращивающий хлеб, в общем тот, кто производит материальные ценности, обеспечивающие нашу жизнь, а деньги – это искусственный бумажный эквивалент, задумайтесь. Уже ведь было такое – денег мешки – а кусок хлеба один. К сожалению человек должен кушать, чтобы итаны на теле носит. Думайте, не рассчитывайте на подачки и милостыни – все можно заработать трудом, просто жизнь вносит коррективы в потребностях – сегодня столько много промышленного говна – и так мало продуктов питания. Вот и вся задача на сегодняшний день. Удаchi в мозговом штурме.

И еще хочу добавить, просто не могу в себе держать. Вы не знаете нашей инфраструктуры, если до сих пор Россия поддерживала заказами наше производство Восточного региона – то почему она перестанет брать продукцию сейчас? Неужели вы думаете, что раньше не закрывались шахты – периодически это происходит – банка с тушенкой тоже рано или поздно заканчивается – но остается территория – которую можно перенаправить в том русле, которое будет востребовано- промышленность переработки сx, ведь необходимы кадры на обеспечение жизнедеятельности перепрофилированного региона – посмотрите в Америке – целые города с убыточными или разорившимися предприятиями стоят законсервированные,

но люди там живуть – себе обробляють теж треба інфраструктура – кафе, магазини, лікарні і т.д. І ще – в Донбасі кожен день гине 2 шахтаря, неужели ви думаете, якщо закриють шахту – вони розстрояться. Розстрояться якщо не замінять працю в шахті на працю на поверхні – вот о чем надо думать. А вы как Маугли с пальмы вбежали в старый свет – и думаете, что с вашей ментальностью впишетесь органично. Нет ребята – инородное рано или поздно всегда отторгается. еще раз говорю – если из дома выносите, что вы делаете работая за границей – то ничего в доме и не будет – когда дома пол мыть – если вы в Польше и Италии его моете, а может домой, да чтоб стала ваша западная живой – тоже ведь молодежь разбежалась в Киев и другие городки покрупнее – чтоб не перетруждать мозги по развитию на местах регионов. А если вам нравится тот уровень – так почему дома не стремитесь сегодня сделать так, как там, а в перспективе – лучше. Просто у вас патристичность – только кацапам та москалям головы отрезать- а поработать дома и доказать, что вы лучшие – слабо? То-то и оно. Потребители вы, а не производители – вот вам бы кто-то организовал бы, а нет ребята. спасение утопающего – дело рук самого утопающего. Мелко думаете, плохо и живете. Мы на востоке бедно живем не потому что мало работаем, а потому что все 23 года живем в рыночных условиях по советскому распределению себестоимости продукции. В Советском Союзе это работало – а сейчас надо пересматривать – из чего себестоимость складывается и на что прибыль должна распределяться. Не заложено у нас в зарплату – ни платное обучение, ни платное лечение, ни повышение тарифов и жильё – вот о чем думать надо, люди с высоким коэффициентом IQ» [13].

«Багато киян ототожнюють Донецьк з «Донецькою республікою». Коли я говорю, що ця «республіка» складають люмпени, маргінали, комуністи, що заблукали, і криміналітет, виникає запитання, що ж робити донеччанам в цих умовах... Але на цій підставі жоден донеччанин не захоче перетворити улюблене місто на Тирасполь-2!. Знаю багато чиновників, регіоналів, заможних бюргерів, що мешкають в центрі Донецька, які ще більше пристрасно, ніж я, бажать, щоб якнайскоріше з серця міста прибрали цього розсадника сміття і криміналу, на який гобліни перетворили ОДА і прилеглі двори. Люди на собі вже випробували усі принади насильницького злиття з «республіканцями». Не говорячи про інших адекватних жителів Донецька, свідомих, що ніколи окупований путлером Донбас не стане повноцінною частиною Росії. Відсоток люмпенів-маргіналів-титушок приблизно один і той же у будь-якому місті. Дай їм волю – створюють свою «республіку» і в Києві! Але тільки тут подібної для них волю ніхто не дозволить! Якщо ж «нерозумні» ки-

яни на чолі з Тимошенко, Турчиновим, Яценюком віддадуть Донбас на відкуп «Дон. республіці» і її донорам – це стане злочином не лише проти Донетчини, але і проти України в цілому. Оскільки ні путлер, ні його вірні пси на цьому не зупиняться.Що стосується моєї «втечі», я не утекла, а евакуювала сім'ю. Не страждаю провінційною мрією перетворитися на столичну пані, ніколи нею не стану. Залишаюся дончанкою і з'являтимуся в Донецьку регулярно. Донецьк – це не місто титушок і маргіналів. Донецьк – це наше місто» [14]. А ось і відповіді:

Наталья (25 августа 2014): «А кто вообще говорил о присоединении к России, люди просто хотят федерализацию в составе Украины, просто провести выборы и все, раздули из мухи слона, да еще и пошли своих граждан убивать, после такого и впрямь захочется в Россию сбежать от такого правительства, которое приказы ЦРУ выполняет. Откуда столько ненависти к своему собственному народу, это же ваши граждане, да разные, но ваши, с другими взглядами, так мы все люди разные, надо уметь находить компромиссы, а не жиласть друг другу смерти. Читаю комменты и волосы дыбом встают, как будто бес в людей вселился». – **Где логика:** «Это вы серьезно о федерализации??? Это было в начале,наивная.США нет на территории Украины,есть российские сепаратисты и ложь.Был бы мир,если ни пришли они с территории России.А мирные жители,это для прикрытия и СМИ.Я уже давно ни смотрю ЦТВ,стала понимать.Вопросы:1)Что делают сепаратисты в Украине,откуда они,для чего?!2)Почему Флаги,символика РФ на территории другого государства?!Это часть вопросов.Ответьте себе и поймете,что к чему.И приемлемо это делать на своей территории,РФ?!» – **Свет туши** (20 апреля 2014): «Не хочу обидеть русских в украине, но почему там где они есть, происходят срачи и выбросы и поднимается криминал с помощью гру и фсб ... Уже бы пора определиться чего вы хотите, и желательно побыстрее. Вот например Сумская и Полтавская области где все практически говорят по русски, но при этом 99% считают себя украинцами, у них нет никаких имбицилов в администрации с гру во главе. А что там коррупция была меньше? или там менты менее продажные? ... Все дело в людях, где больше русских которые до сих пор живя в украине 30-40-50 лет ностальгируют по СССР и все еще думают что они русские. Посмотрите на крым, что там происходит, так это теперь россия, а у вас в донецке может быть приднестровье. Да и просто задуматься, после всех событий и пропаганды, вам не стыдно считать себя русскими?» – **Львов** (20 апреля 2014): «Не соглашусь что на Донбасе так уж мало пророссийски настроеных. Вот не удивлюсь если большинство. Совершенно согласен что России Донбасс не нужен и его используют как разменную монету. Да, если он не останется в составе

Украины его ожидает участь Тирасполя. Кажись угрозу отсоединения от Украины начал понимать и Ахметов-вчера провел совещание и призвал к единству (думаю испугался и перестал торговаться с новой властью угрожая им отсоединением). Хотя как по мне-я бы и правда там провел референдум и отсоединил Донбасс. С проукраинскими жителями решили бы как-то, думаю надо было бы меняться жильем с прорусскими жителями других областей». – **Со стороны** (20 апреля 2014): «Да хватит юродствовать. Домбас – это сборище маргиналов, с одной стороны, и бздунув – с другой. При наличии воли гопников, захвативших СБУ, можно было выкурить оттуда за пару дней. Как, например, разогнали пропутенную шваль Николаевны. Но 'лоханчане' – это стадо врожденных баранов. Их необходимо присоединить к РФ как можно скорее, чтобы в ней всё это сборище сгнобили поскорее».

«Был в Луганске, готов поделиться впечатлениями. В связи с приходом осени, очень остро стал вопрос отсутствия теплых вещей для всей семьи, кроме того, в Луганске осталась машина жены, которую так-же хотелось вывезти. И самое главное, хотелось посмотреть на дом/квартиру и понять, что стало с тем, что до войны я считал своим бизнесом. Маршрут был такой: двигаемся из Харькова до Зимогорья через Северодонецк, там нас устраивают на ночлег в квартиру и рано утром, мы выдвигаемся в Луганск. Маршрут специфический только потому, что была задача попасть в Зимогорье. По маршруту из Северодонецка до Зимогорья установлены 4-5 блок-постов ВСУ и 2-3 сепаратистов. На украинских блок-постах часто выстраиваются длинные очереди, легко можно застрять на 1-2 часа, планируя поездку это следует учитывать, так-как блок-посты пропускают транспорт до 20:00. Бойцы на всех украинских блок-постах хорошо вооружены и экипированы, где-нибудь из кустов торчит баиня БТР или БМД. Проверяют документы водителя и пассажиров, просят открыть багажник и иногда просят показать содержимое выбранной солдатом сумки. Далее начинаются блок-посты сепаров, там печальнее, ополченцы выглядят менее презентабельно, хуже экипированы и менее учтивы в общении. В основном одеты в камуфляже, некоторые в майке и шортах, бронежилеты и каски для них, видимо, экзотика, но поголовно вооружены автоматами калашникова. Некоторые блок-посты оборудованы пулеметами и еще реже бронетехникой. Ну и иногда встречаются блок-посты в виде небольшой кучи мешков набитых землей и 2-х нетрезвых и невооруженных казачков, которые так-же могут требовать документы. Двигаясь по трассе в зоне АТО, старайтесь лишний раз не съезжать с дороги на обочину, особенно в районах блок-постов и местах боевых действий, могут быть мины! Имейте в виду, для передвижения по контролируемой ЛНР территории, требу-

ется Луганская или областная прописка, это обязательно. Если вы гражданин РФ, то скорее всего вас тоже пропустят, но я не проверял. Если на территории контролируемой ЛНР вам будут задавать вопросы, то, само собой разумеется, вы поддерживаете ЛНР, Путин все делает правильно и вообще вы едете домой, потому что город уже освобожден. Такие слова как: сепаратисты, террористы, боевики – запрещены к употреблению, независимо от ваших политических взглядов и личных убеждений – это ополченцы или просто "наши"! Везде и всегда при себе должен быть паспорт, обязательно. Приветствуется наличие пророссийской символики и категорически запрещено иметь при себе символику украинскую. Также рекомендуется удалить из телефона фотографии, которые могут не понравиться сепаратистам. Если вы везете с собой ноутбук или планшет, то позаботьтесь о том, чтобы в нем не было "нежелательного" контента и была заряжена батарея (для проверки присутствия этого самого контента на вашем устройстве), в противном случае можете остаться без устройства. На момент моей поездки (10.09.2014), Зимогорье контролировалось ополченцами.

В городе не было сотовой связи, однако, была городская телефонная, было электричество, работало кабельное телевидение (говорят даже были украинские каналы, но не проверял), была холодная вода. С продовольствием в городе тоже было все более-менее. Утром 11 сентября мы отправились в Луганск, теперь мы двигались только по территории контролируемой ЛНР. На выезде из Зимогорья мы поднялись на гору, где появилась связь Киевстар. До Луганска двигались по "бахмутке" до большого блокпоста, на перекрестке перед Тепличным, на нем повернули направо в сторону Южного и далее в город. За два дня я был на юге, в центре, Городке ОР и на востоке, передвигался только на машине и наблюдал все с дороги.

Разрушенных зданий в городе видел не много, но очень много зданий без стекол, есть сгоревшие здания, частные дома и квартиры, но не буду об этом, обо всех разрушениях пишут новостные сайты. На момент моего присутствия в городе, действовало перемирие и было действительно тихо, где-то вдалеке я слышал несколько взрывов и какие-то выстрелы, но "местные" на них никак не реагировали и я решил, что все это допустимо. Мобильной и стационарной телефонной связи в городе естественно нет, электричества нет, вода местами тонкой струйкой (судя по всему – вода не хлорируется, будьте осторожны). Людей не много, но ходят, машины ездят, но тоже не много и недорогие. По городу носятся сепаратисты на машинах с включенной аварийкой, если встретите, держитесь от них подальше. Открытых магазинов я не видел, но говорят, что они есть, видел несколько открытых ларьков на восточном рынке. Не смотря на то, что местные уже привыкли, они не живут,

а выживают, любое действие – проблема, в том числе добыть воду или еду. Денег практически нет, тем кто работает платят в основном пайками.

Бензин большой дефицит. По поводу частного бизнеса скажу так, многие предприятия, склады, офисы, торговые центры и т.д. и все что "внутри" формально находится под "охраной" ЛНР от мародеров. Это означает, что на объекты "охраняемые" ЛНР от мародеров, никто, включая владельцев, не имеет права являться или вывозить что-либо без предварительного согласования со специальным человеком в ОГА. Что будет дальше – не знаю, не обращался. В городе отжимают машины, если у вас дорогая машина или внедорожник, вы в группе риска, вывозить машину или оставить в городе решайте сами. На обратном пути мы выгнали кроссовер средней ценовой категории и никто нам и слова не сказал, но знаю много случаев отжимов, в т.ч. среди друзей и знакомых. Когда наступает вечер, помните, в городе действует "комендантский час" с 06:00 до 23:00, передвигаться по городу после 23:00 крайне опасно, старайтесь добраться до места ночевки пока не стемнело. С наступлением темноты, Луганск погружается в полнейший мрак и тишину, которую местами нарушает гул генераторов, используемых ополченцами для добычи электричества. Мирные жители стараются не нарушать тишину, даже если у них еще не отжали генератор, чтобы не привлекать внимание. Утром город снова подает признаки жизни, люди выходят на улицы для решения базовых проблем, о которых я писал выше. Выезжали мы той же дорогой, по "бахмутке", на Северодонецк и дальше на Харьков. Чтобы избежать очень плохого участка дороги Сватово-Купянск, в Кременной свернули на Красный Лиман и далее через Изюм на Харьков. Но планировать маршрут нужно исходя из актуальной карты боевых действий. Всем Мира» [16].

«Почитал отзывы о поездке в Луганск и понял что я не в том городе живу. Девочка радуется миру и порядку что везде метут улицы, что разрушений особых не видно... Порядок не в том, что метут. А если не будут мести – всё, уже нет мира что-ли? У вас что мозг вообще отказывается картинку воспринимать? Ну так езжайте на квартал Южный, посмотрите на дом с 4-мя уцелевшими квартирами из 36. Посмотрите на уничтоженную школу №51. Зайдите на улицу Очаковскую, на Победоносную напротив кв.Героев Сталинграда, сходите на городок Щорса. Да мало ли где в Луганске люди жили лишлись. А ещё сходите на перекресток Королёва и Будённого – пусть души погибших людей расскажут как они «сходили за хлебушком». Вас цены в магазинах устраивают? Тогда вы наверное имеете возможность деньги в банкомате снимать которые вам в качестве зарплаты родное предприятие начислило? Ну, вы молодец. Вы один такой – МАЛАДЕЦ. Потому как весь Луганск работы не имеет, зарплату не получает, пенсию никому не носят.

Слава ЛНР за такую ситуацию! Спасибо ЛНР за разграбленные ПОЛИПАК, ЛМЗ, ЛЭМЗ, за разворованный и сожженный Автоклапан, за разворовываемый Центрокуз, за вскрытые дома, за отобранные машины, за бензин в 3-х местах по 20 гривен, за яйца по 20 грн, за то, что зимовать будем с плёнкой на окнах вместо стёкол – двойной респект. Особо спасибо Плотницкому за гарантии неприкосновенности частной собственности и за отжатые на следующий же день дома на Буревестнике. Спасибо за обдолбанных «ополченцев» выгребавших у меня из карманов последние 50 гривен. Особая благодарность за урок моему 9 летнему сыну – он теперь миномётный выстрел от гранатомётного отличает с первого раза. Мой сосед будет до конца жизни благодарить болотовских подонков за исчезновение 19 летней дочери – пошла через дорогу за хлебом и исчезла, как оказалось сама надела мешок себе на голову и залезла в багажник машины с вооружёнными людьми. Где бл.дь ВСЁ ХОРОШО??? Там где метут??? Так не срите чтобы не надо было мести. Я в Луганске всю оккупацию, не уезжал ни мае, ни в остальные месяцы. Выехал первый раз за 4,5 месяца сегодня потому что лекарств нет у матери – нашёл аж в Северодонецке. Пережил все ужасы ночных обстрелов от пидоров-лугандонов, и только те, кто не видел как ..ашит ГРАД с белой горы на Павловской по городу будут рассказывать фантазии про переодетых нацгвардейцев. У вас из двора-колодца 9-ти этажек гаубица стреляла? НЕТ? Зря – вы много потеряли. Я видел как лугандоны стреляют с рынка ЛЕНКОМА по Южному и Заречному, я видел как укурный «ополченец» стреляет из автомата в ГАДЖИ на Героев Сталинграда, как вскрывается на Нечуй-Левицкого заврвка, как чечены на овоцных рядах у МИЗЕРА бьют прикладом в лицо продавицу косо на них посмотревшую. Кто-то спрашивает как могут они стрелять сами по себе? По себе говорите? Почему тогда попадания только по мирным людям. Вода у лугандонов как была так есть, свет украденные генераторы работающие на украденном же бензине дают. Жрчку они просто тырят, свет и вода есть, девок на улице схватят и в машину забросят. Рай для садиста и убийцы. Я был на вскрытых оптовых складах, видел рабов которые выгружают п.зженный товар в магазине СТАХАНОВСКИЙ что на Косиора, видел избитых мирных граждан после ночи проведённой в подвалах на заводе Ленина. Я вместе со всеми черпал воду из луж и купался во время дождя под ливнёвкой у ГЕРМЕСА на Ленкома. Вместе с бабушками с кравчучками ездил за водой на Ольховку на Достоевского и также стоял за водой на Короленко когда с соседней улицы бил миномёт по улице Шахтёрской, а сепары торгующие бензином в 20 метрах даже не реагировали на выстрелы – а зачем реагировать, когда миномёт то их.

Блондинки и блондины пишут, что в город можно возвращаться. Куда возвращаться – к отсутствующей работе, опасности быть погруженным в машину с мешком на голове, неработающим аптекам, очередям за водой, вечерам при свечах, мобильной связи на соседней улице, к ебанутым ценам на продукты и деньгам которые заканчиваются-заканчиваются-заканчиваются. Если у вас прихватит аппендицит – приготовьте 500 долларов для Володи Климова + оперирующему персоналу и отправляйте кого-нибудь в Счастье за лекарствами. Если у вас заболит зуб – готовьтесь его удалять по цене протезирования, обезболивающее не забудьте раздобыть. Почему удалять – да потому что никто лечить не будет – света нет, поставщики разъехались, врачи следом за ними. Вернуться и повести ребёнка в школу без окон с плёнкой на рамах, с неработающим отоплением, туалетом, столовой. Не надо пиздеть про то, что всё есть и радоваться, что везде метут. Поживите в Луганске с мая по сегодня, посидите в подвалах, постоите в очередях за водой и хлебом, побегайте от выстрелов в течении всего дня якобы «нацгвардии» из посадки за домом. Теперь задумайтесь что в городе те же люди из-за которых вы уехали в маеюне (а тогда даже и не стреляли), что у вас в Луганске престарелые мама-папа, дом-квартира-машина, собака-рыбки, когда-то была работа, у детей школа-бассейн-танцы. И всё это было! И это называется всё хорошо? Хорошо, что обещают последние 3 месяца пенсию в рублях по курсу 1 к 1? – это между прочим 1/3 от той, что была до этих ушлёпков из ЛНР, не верите – читайте новости лугандонов. Хорошо, что обещают дипломы ВУЗов ЛНР? – и куда эти дипломы всунуть? Обещают протянуть свет из РФ – ну это вообще смешно учитывая продолжительность этих обещаний, про техническую невозможность этого в принципе – вообще сказать нечего, я как раз знаю, о чём говорю в силу работы. Обещают-обещают-обещают. Возьмите любое обещание и напишите на листочке хотя 3 условия для его выполнения. Для пенсий: 1 – начислить (пенсионный не работает); 2 – перечислить (казначейство не работает, все базы находятся у украинских властей); 3 – выдать (ни почта, ни банки – не работают и не будут работать – деньги любят тишину). Для образования: 1 – открыть школы (вода? свет? столовая? отопление? ремонт? учебники?); 2 – учителя (собрать их по городам и весям и убедить выйти на работу, платить зарплату – чем и как?); 3 – обеспечить безопасность детей при нынешнем количестве вооружённых и неадекватных людей с оружием на улицах. Ещё желательно обеспечить родителей детей работой и зарплатой. Можно продолжать до бесконечности – опереточное правительство не в состоянии обеспечить самостоятельно выполнение ни одного своего обещания. Путин ВАМ поможет? Я не психиатр – из мира иллюзий выводить не могу.

Пишите, говорите что угодно – только не забудьте поговорить об этом в ноябре. Время всё лечит – и в этот раз вылечит тех, у которых ВСЁ ХОРОШО. Горожане возвращаются за вещами, поддавшись на угрозы отжима жилья, для того что бы привезти оставшимся родственникам лекарства-продукты-деньги. Возвращаются для того что бы уехать. Жить, учиться, работать в Луганске ОПАСНО до тех пор, пока у власти садисты и убийцы с Россией в голове вместо мозгов» [15].

«Для ярых сторонников отсоединения Донбасса от Украины об особом статусе некоторых районов Донецкой и Луганской областей: "Нашему Президенту, несомненно, стоило бы поискать другого спикера для презентации закона, вместо Луценко. Его пренебрежительное «лугандон», его заявления о необходимости окружить оккупированные территории какими-то инженерными сооружениями не выдерживают критики. Основной посыл, который пытался донести советник Президента – якобы, люди, которые сейчас остались в Донецке и Луганске, сами хотели того, что получили, то есть ДНР и ЛНР. А потому нечего с ними церемониться. Всех за колючую проволоку и на экономическую блокаду. У такой точки зрения появилось немало сторонников в центральной и западной Украине. В обществе нарастает тенденция – и это особенно остро ощущают на себе вынужденные переселенцы из зоны АТО – перекладывания вины за развязывание войны именно на жителей востока. А раз виноваты, то и поделом. Изолировать, и пусть живут, как хотят. Но сторонникам такой точки зрения неплохо было бы подумать, а чем провинился Новоазовск? А еще предложить сравнить настроения людей в освобожденном Славянске и оккупированном Донецке. Это в Славянске, а не в Донецке, народ бросался под украинские танки, пытаясь разоружить десантников. И это в Славянске, а не в Донецке, половина мужского населения стала под ружье в армию Стрелкова. Это в Донецке, а не в Славянске люди выходили на многотысячные проукраинские митинги уже в осажденном террористами городе, рискуя своими жизнями. Так что, Донецк намного больше заслуживает того, чтобы остаться украинским. **И не вина дончан, что их родной город, в отличие от Славянска, освободить украинская армия не смогла. Иначе и они, по примеру Мариупольцев, могли бы показать, что умеют ценить мир и Украину.** А потому политикам стоит отказаться от пренебрежительных высказываний и навешивания ярлыков и рассматривать вопрос о введении особого статуса для оккупированных территорий не только в части экономической и политической, но также и в части социальной: как помочь тем, кто в силу разных причин не может покинуть эти территории, но при этом хочет, чтобы его права как гражданина именно Украины, а не какой-то там ДНР/ЛНР были признаны и защищены» [17].

«Вікно в минуле. Те, що відбувається нині на Донбасі, дуже схоже на грандіозну історичну реконструкцію. І це не заслуга одного з лідерів терористів колишнього офіцера ГРУ історика-реконструктора Стрелкова/Гірка. Власне, ця трагічна постать мало в чому визначає хід подій на сході України, хоча і його хвора уява відродила у Слов'янську, що в облозі, традиції сталінської епохи. За межами Слов'янська, на території Донбасу, контрольованій терористичними угрупованнями, час повернув назад ще далі – за часів Громадянської війни. Ні, я далекий від того, щоб вважати події на сході України громадянською війною. Аналогії тут іншого плану. – Безвладдя, засилля на місцях бандитських угруповань, розгул криміналітету, тісно пов'язаного з місцевою «революційною владою», експропріації державного і корпоративного майна, конфіскації приватної власності. Приголомшлива людиноненавистницька пропаганда і повсюдне полювання на відьом. Людина з автоматом будь-якої миті може виселити тебе з помешкання, забрати машину, зажадати викупу за викраденого члена твоєї родини. Розграбовані музеї, банки, захоплені бойовиками університетські містечка, цивільні заручники, відсутність світла, води... Для повноти занурення в далекий 1919-й бракує лише лютої голодної зими та епідемії. Відмінність від подій 100-річної давнини ще в одному. – Голод і холод 1919-го були наслідком кривавого громадянського конфлікту; а 2014-го гуманітарна катастрофа є метою новоз'явлених «революціонерів», їхньою головною зброєю досягнення мети – руйнування української держави, розв'язування вже не локального громадянського, а провокація повномасштабного військового конфлікту між Україною і Росією.

Як і далекого 1919-го, зростає втома місцевого населення від війни. Так, дуже багато, якщо не більшість місцевих мешканців не можна назвати патріотами України чи навіть її симпатиками. Проте, відчувши «красу» сепаратизму, більшість із них, всупереч своїм ілюзіям і переконанням, готові зараз підтримати будь-яку владу, що забезпечить їм мир і спокій, – чи то така бажана їм Росія, чи такий ненависний їм Київ. І відстрочення чи зовсім відмова від прямої збройної агресії Кремля дає київській владі шанс не просто повернути бунтівні області, знищивши під час воєнної операції терористів, а й завоювати серця людей, що вчора ще дивилися на Київ з підозрою і нетерпимістю. Головна битва на Донбасі ведеться зараз не на полях битв, – тут триває битва за тих, кого ми зневажливо і часто-густо заслужено називаємо «совками». Ці люди з надією дивилися на Москву, але та замість обіцяного раю дала їм лише війну, руйнування, смерті близьких. Що принесуть їм українські силовики, які порохом і кров'ю звільняють зараз українську землю від чобота окупанта? Як вони прийдуть, як переможці, як завойовники, нав'яжуть меш-

канцям Донбасу чужий їм спосіб життя чи принесуть із собою права і свободи, про які стільки говорили на Майдані, – передусім право на власні переконання? Відповідей на ці запитання чекають зараз майже всі мешканці Донбасу, і саме з відповідей на ці запитання і слід було б розпочати той самий «діалог із Донбасом», про який стільки говорять останніми місяцями.

Чи готові ми говорити з Донбасом? Так вже склалося, що теза «почути Донбас» для більшої частини України набула негативного іронічного звучання. – Ті люди, які від імені Донбасу вимагали діалогу, насправді думали лише про торг ім'ям Донбасу за збереження звичних їм привілеїв, місця в політичній еліті країни, за доступ до годівниці державного бюджету. Поступки їм, на які була змушена йти останніми місяцями київська влада, як їй здавалося, в ім'я примирення, лише підкинули дрівець у вогонь, в очах багатьох донеччан і луганчан скомпрометувавши її як режим обридливих і Донбасові олігархів. У багатьох із нас склалося переконання, що на Донбасі воюють лише російські найманці і місцевий криміналітет, хоча серед тих, хто взявся тут за зброю, багато ідеалістів, що мислять категоріями соціальної революції чи просто боротьби із прогнилим корумпованим режимом, складовою частиною якого є олігархічні клани, подібно до паразитів, що смочуть кров української економіки. І в перемовинах із Києвом з їхніх вуст неодноразово звучав докір у тому, що нова українська влада залишила на волі таких одіозних осіб, як, наприклад, Олександр Єфремов. Як пояснити їм, що саме збройне протистояння на Донбасі заважає негайному розпускові парламенту – головного оплоту однаково ненависного у всіх частинах України злочинного режиму, що відходить у минуле?

На сході є з ким говорити. Ні, це не депутати-регіонали, які давно втратили будь-яку підтримку в місцевого населення, і не комуністи, які стали на шлях прямої державної зради, і, як партія, яка доживає в Україні свої останні дні. З російськими найманцями та озброєними бандитами розмова може йти лише про умови здачі, лише в крайньому випадкові права безперешкодного відходу на територію Росії. Говорити тут варто лише з простими луганчанами і донеччанами, якими б глухими до наших звернень, якими б прорадянськими вони б спершу не здавалися. Хтось заперечить: «До цих людей неможливо докричатися!» – Так, докричатися, як правило, не можна ні до кого з людей. Криком передаються лише найпростіші гасла і команди. Криком цими людьми вже керували багато років місцеві бандити у владі, а вже командира або штатного пропагандиста з чужого їм середовища ці люди геть зовсім не слухатимуть. Як же з ними говорити? Простий і доступний рецепт розмови з цими людьми виклали ще далекого 1975 року письменники Аркадій та Георгій Вайнери в своєму романі «Ера

милосердя», відомому нам за досі популярним радянським серіалом «Місце зустрічі змінити не можна». Пам'ятаєте, що там радив початківцеві-оперативникові бувалий у бувальцях вовк розшуку Гліб Желов: «...Будь до людини уважний, і прагни наблизити її до розмови про неї саму... Знайди тему, яка їй цікава... Виявляй до людини щирі цікавість... Внирни в неї, дізнайся, чим вона живе...». – Якщо ти хочеш, щоб тебе почули, навчися спершу слухати сам.

Справді, на сході України надається унікальний шанс. Державний апарат, – місцеві ради, державні адміністрації, міліція, практично знищено. Відновлювати їх, знову вручивши владу тим, хто сьогодні словом, грошима або безпосередньою співучастю в терористичній діяльності виступає проти України? Або віддати Луганську і Донецьку області на відкуп олігархічним кланам у обмін на гарантії лояльності до Києва? – Це прямий шлях остаточно втратити Донбас, зрадивши тих небагатьох, хто зберігає тут вірність нашій країні і в ці важкі дні, поховавши надії тих, хто чекає на реальні зміни. Шанс України полягає в тому, щоб розпочати реформи, переоблаштування держави з Донбасу. Як це почути справжній Донбас, якщо не відродивши місцеві громади, не розпочавши обіцяну децентралізацію зі східних областей України?! Як це зберегти Донбас у складі України, як не повністю відновивши склад і змінивши принцип формування місцевої міліції, як не на 100% відновивши суди і прокуратуру?! Чи варто зараз на руїнах у диму на Донбасі відбудовувати злиденні радянські бараки, чи, замість цього, розпочати будівництво нової України там, де розвал старої системи проступає найбільш очевидно?! Ми стільки говорили про те, що Донбас є мало не головним гальмом України на її шляху до Європи. То чом би не перетворити це гальмо на локомотив настільки бажаних нами змін, на майданчик реформ і експериментів? Стільки років голоси з Донбасу твердили, що решта України лише базикає, поки Донбас працює. То чом би не дати шанс Донбасу довести це справою?!

Ми всі дуже довго жалілися на те, що наші опоненти не хочуть нас чути, не розуміють нас. Можливо, красномовніше за всі слова виявляться реальні справи, реальні зміни в повсякденному житті людей, які живуть на Донбасі. І добре б, щоб зміни ці розпочалися не з мовних питань, і не зі знесення пам'ятників, а з відкритої влади, чесних судів, порядку на вулиці, доступної медицини та освіти, – з маленьких, але таких важливих покращень, яких Донбас не бачив ще за всі роки своєї історії. Можливо тоді, хай і не відразу, з роками, але ці люди визнають, що головною цінністю для них є не символи минулого, а ті принципи, за якими живе велика частина цієї країни. Можливо тоді вони визнають цю державу своєю. – Це буде важка розмова, але зволікати далі вже нікуди!» [18].

«На весь посёлок их было человек десять. Ополченцев. Они так себя называли – «ополченцы». Правда, никто из них толком не мог объяснить, против кого они, собственно, ополчились. Никто из местных этим вопросом особо не интересовался. В Донбассе в принципе не принято задавать лишние вопросы, а задавать их людям с оружием – уж и подавно. Посёлок – функционирующий некрополь постиндустриальной эпохи. Истлевший, осыпающийся мемориал человеческой жадности и недалёковидности. Склеп. Из развлечений – водка, «винт» и еженедельная привозная дискотека в местном клубе: женские сумки, сваленные в центр круга танцующих, вспарывающий сознание эклектикой дресс-код и неизбежная коллективная драка с вечно заспанным участковым, скорой и парой-тройкой диагнозов «закрытая черепно-мозговая травма» в финале. Из закостеневшей зацикленной рутины выбивается разве что Пасха, очень специальный праздник, когда местные, основательно загрузившись на кладбище хлявной едой и алкоголем, жгут шины. Выволакивают их на холмы, поджигают и продолжают пить, попутно вдыхая едкий химический дым. Не знаю, почему именно на Пасху, не знаю, почему именно шины. Мне в принципе неведом смысл этого ритуала, как неведом он, собственно, и жителям посёлка. До войны они работали кто где. Один за копейки долбил породу в издыхающей шахте, другой состоял при местном магазине на неподвластной времени и трудовому законодательству должности «принеси-подай», третий основательно и профессионально тил – тоже, можно сказать, был при деле.

Когда в Луганске начался «русский бунт» и по посёлку понеслись слухи, что за сопричастность к нему платят уж совсем заоблачные деньги, они всей компанией ломанули туда и примерно через месяц, получив по паспортам оружие, камуфляж и чёрно-рыжие полосатые шевроны, вернулись домой уже «ополченцами» и на импровизированной сходке автохтонов объявили, что отныне они будут защищать родной посёлок от кровожадных укропских войск. Суровые будни «ополченцев» не отличались разнообразием: то они в полной боевой выкладке фланжировали по поселковым грунтовкам на отжатой у местного олигарха «десятке», то как бы между прочим наведывались к окончательно утратившему сон, высохшему от страха участковому («не забывай, кто здесь закон, сука»), то многозначительно-наглядно, держа калашни наперевес, разрешали хозяйственные, семейные и даже геополитические споры. Последняя разновидность споров, впрочем, случалась в посёлке крайне редко, так как картина мира для «ополченцев» и их подопечных была предельно ясна: на светлой стороне – Святая Русь, на тёмной – «пиндосы», «жиды» и прочие «правосеки».

Вечером наступало время активного отдыха: «ополченцы» пили водку, рассказывали малолетней пацанве о своих подвигах и тискали местных сипло-

голосых барышень в розовых спортивных костюмах. «Укропы» всё не шли, а война казалась далёкой и безобидной, как с звуки артиллерийских канонад, которые в посёлок порой забрасыв суматошный степной ветер. «Укропы» так и не пришли. Пришли «чехи» – коренастые немногословные кадыровцы с лоснящимися от каннабиноидов, бликующими в темноте глазами. «Чехи» прибыли не с пустыми руками, собой они привезли миномёты, к сколько орудий и ящики с боеприпасами. Расставили всё это добро на футбольном поле прямо возле школы. Война, ещё день назад казавшаяся далёкой и фантазмагоричной, внезапно приобрела четкие реальные очертания. Весть о том, что кадыровцы оборудовали возле школы артиллерийскую батарею, облетела посёлок буквально за минуту. Возле поссовета который «ополченцы» временно превратили в офис, собралась стихийная летучка. Пришедшие, не углублялись в казуистику, быстро выразили своим защитникам недоумение по поводу столь внезапной милитаризации посёлка, а также высказали мнение, что копчёные кадыровские вояки очень слабо похожи на обещанных русоволосых и белолицых братьев славян. «Ополченцы» выслушали, вооружились и, пообещав донести vox populi до сознания незваных гостей отправились на переговоры. Никто не знает, какие факты и риторические приёмы «ополченцы» использовали в качестве аргументов, однако через несколько часов после переговоров «чехи» собрались и уехали из посёлка.

Это был тот самый момент славы, о котором втайне мечтает каждый из нас. Местные пели «ополченцам» осанны и едва ли не носили их руках. Те смущённо улыбались чего уж там, чувствовали себя освободителями. Война снова переместилась в параллельную реальность. Следующей ночью «чехи» вернулись. Вернулись не сами, а в провождении окружающих белолицых братьев-славян. Буквально за полчаса всех десятерых «ополченцев» в исподнем вытащили из постели, под конвоем усадили в кузов грузовика и увезли. Уже к рассвету на футбольном поле возле поселковой школы снова стояли направленные стволами в сторону шоссе орудия. А ещё через несколько дней местные «розовые спортивные костюмы» кокетливо прогуливались с невозмутимыми «чехами» по поселковым грунтовкам. Об «ополченцах» больше никто ничего слышал. И вслух не спрашивал. Жизнь – это редкая, прерывистая цепь всплесков надежды на фоне монотонности разочарований. Доказано Донбассом» [19].

«Академік Елла Лібанова – знаний український фахівець з соціоекономіки, і її статті та інтерв'ю завжди викликають неабиякий інтерес. Так і зараз, тим більше, що інтерв'ю дослідниці опубліковано в московській «Новой газете» – одному з небагатьох друкованих органів у РФ, якому дозволено певна фронда і який може давати російській освіченій аудиторії більш-менш об'єктивну інформацію про події на Донбасі (вимушено часом присмачені репор-

тажами з табору «ополченців» про порушення пеміря клятими «укропами»). У заголовок інтерв'ю (авторка Ольга Мусафірова) винесено цитату Лібанової – «Войны на Донбассе никто не хотел, никто не ожидал» – і побудовано воно на аналізі специфіки регіону, настроїв місцевого населення та шляхам реконструкції «вугільних областей» у разі, якщо вони будуть підконтрольні Україні. Оцінки та пропозиції академіка Елли Лібанової, як на мене, вельми цікаві та слушні (хоча деякі з них, як і належить справжній науці, спонукають до дискусії), слід сподіватися, що «нагорі» до них прислухаються. Хоча, можливо, комусь і не дуже сподобається формула вченої: «Государство либо диктует свою волю олигархам, либо танцует под их музыку. Перед выборами президента меня спросили, как оцениваю перспективы Порошенко. Я сказала: все зависит от самого Петра Алексеевича, кем он захочет стать – украинским реформатором Петром Первым или миллиардером Порошенко». Але правда завжди краща, ніж лестощі, чи не так?

А разом із тим видається, що Елла Лібанова недооцінює цілеспрямований негативний вплив на ситуацію в Донбасі з боку Кремля, Старої площі (там був розташований ЦК КПРС) та Луб'янки, який чітко простежується у повоєнні радянські часи і пізніше. Я розумію, що легальна московська газета навряд чи може дозволити собі говорити правду (навіть вустами інтерв'ююваної) про російську агресію проти України та брутальну за стилістикою обробку населення Донбасу за допомогою засобів масової дезінформації (Лібанова це все виносить «за дужки»: «Давай исходит из того, что дело разрешился в нашу пользу, поскольку иначе в рассуждениях смысла нет»), але все ж деякі речі розповісти російській аудиторії треба було. Та і самим зрозуміти, що закоріненість проблем регіону значно масштабніша і глибша. Скажімо, Лібанова акцентує увагу на цілеспрямованому формуванні владою у жителів «шахтарського краю» уявлення про їхню «унікальність», «виключність», «винятковість» як пролетарів, мовляв, ви – це найкращі представники робітничого класу, на вас усе тримається, тобто на підґрунті офіційної марксистсько-ленінської ідеології. Але це тільки один бік справи. Інший – це національний вимір. Ще в Олександра Фадєєва у романі «Молодая гвардия» хоч і наявні сліди чогось українського в цьому регіоні, але Уляна Громова вже фігурує як Уляна Громова, й українські риси Донбасу затерті російськими. Далі – більше. Не буду нагадувати відомі «реформи» освіти кінця 1950-х, які різко посилили русифікацію та деукраїнізацію. Зверну увагу на описання «шахтарського краю» у призначеному для дитячої й підліткової аудиторії романі Лева Кассія «Чаша гладіатора» (1958–1960).

Сюжет роману побудований на тому, що у другій половині 1950-х, після XX з'їзду КПРС, до рідного шахтарського селища Сухоярка повертається

з-за кордону, куди він потрапив під час громадянської війни, знаний у всьому світі борець вільного стилю Артем Незабудний, сам колишній шахтар, а тепер лише пенсіонер, разом із своїм прийомним сином з числа нащадків російських емігрантів. Не буду торкатися радянських ідеологем, якими пронизаний цей небезталанно в суто літературному сенсі написаний роман, а зверну увагу тільки на неприховану російську великодержавну пропаганду, яка є його наскрізною лінією. Прізвища персонажів – Незабудний, Тулубей, Колоброда, Забуга, Архипчук, Хмелько тощо. «Вот могучий Павло Лиходий, глава целого рода прославленных забойщиков. Вот веселый юркий Микола Семибратный. Жив еще старик, не сдается. Подошел и Макар Зеленуха, а с ним Максим Халилеев и Никита Перегуд». Не просто українські, а козацькі прізвища у майже всіх персонажів – але всі вони вважають себе «русскими». Корінь «україн-» у романі фігурує лише двічі. Один раз – коли йдеться про нацистського офіцера, який в числі інших територій побував під час війни і «на Украине». Вдруге – коли головний герой «в смятении сыпал то украинскими, то французскими, то русскими словами». Все! Головний герой роману (вочевидь списаний з Івана Піддубного, ідейного українця) думає про себе так в еміграційні часи: «А он, Артем Незабудный, русский человек, не имел ни родины, ни дома...» Радянський офіцер Григорій Богданович Тулубей, якого Незабудний порятував в Італії, коли той утік з полону, пише своєму рятівникові: «Спасибо вам, что отбили мне жизнь. Если надо, снова отдам ее за наше дело. А если суждено мне будет сохранить ее до победы, то, надеюсь, встретимся, и я вас поблагодарю русским спасибо на русской земле». Ну а такі дрібниці, як внутрішні роздуми шоколяра Сені Грачика (по-батькові, до речі, Тарасовича) щодо образи, яка була завдана його другу-вірменину, продовжують головну лінію: «Надо было подойти к нему и сказать: «Сурик в тысячу раз больше тебя русский, в общем, для нас свой, наш. Его отец тут всю жизнь всех лечит и с партизанами был...» Я вже не кажу про дівчинку, яку звать Ксана Тулубей (ясна річ, яка ще Оксана?)...

Отож коли академік Лібанова говорить: «А с 1960-х годов отличия формировали целенаправленно. Донбасс укрепляли в его значимости», – це далеко не все, ба більше – не головне. Донбас зміцнювали (навіть на рівні книжок для дітей та юнацтва!) у його неукраїнськості, і не з 1960-х, а раніше. Лев Кассіль був битим жаком, який зумів вивернутися 1938 року, коли його брата розстріляли як «ворога народу», він завжди тримав ніс за вітром, та й цензура ніколи не пропустила б такої відверто шовіністичної книжк, якби на неї не було замовлення зі Старої площі, найшвидше, з відомства секретаря ЦК КПРС Михайла Суслова, який з середини 1950-х керував ідеологічною роботою у всьому СРСР і був запеклим російським великодержавником. Наслідок цієї роботи (яку потім

підхопили пахолки «кремлівських чекістів») – те, що зросли кілька поколінь жителів Донбасу, які, маючи українські прізвища й українське походження, вважали себе «русскими» та розмовляли таким «язиком», про який московський тележурналіст Сергій Доренко колись влучно сказав: «Который они почему-то считают русским». Тож коли Елла Лібанова говорить: «Донецкая, Луганская области и Крым всегда видели себя в первую очередь жителями региона, а уж потом – гражданами страны», – то це теж не вся правда. Бо ж значне число жителів цих регіонів бачило себе не громадянами України, а «гражданами СССР», «советскими людьми». І це в останні десятиліття цілеспрямовано культивувалося. Ну а тепер – про те, що у минулі роки начебто «войны на Донбассе никто не хотел, никто не ожидал». І хотіли, і чекали – рекомендую охочим подивитися випущений у квітні 2012 року і неодноразово показаний тоді місцевими телеканалами «художній» фільм-короткометражку «Украина. 2015» (<http://www.youtube.com/watch?v=0WEml4NhNZk>), де йдеться саме про таку війну – про те, як «Восточный освободительный корпус», сформований у Донбасі з «цивільних добровольців», наступає на Київ зі швидкістю більшою, ніж швидкість просування танкових колон Вермахту улітку 1941 року, – щоб вибити зі столиці сили «Комітету опору диктатурі», який скинув «законного президента України». Власне, фільм цей унаочнив той сценарій, про який ведуть останнім часом деякі російські політологи – мовляв, на 2015 рік Путін запланував спровокувати бунт проти кримінального режиму Януковича, щоб потім придушити цей бунт за допомогою проросійських («євразійських») сил, «цивільних добровольців у куплених в магазинах камуфляжах» з метою повного підпорядкування всієї України чи її більшої частини. Але ж увесь цей сценарій було наочно показано у зробленому під егідою «Євразійського союзу» фільмі, який завершується входженням України – після переможного маршу донецьких легіонів на захід – до ССРСР-2, тобто «Союза Свободных Славных Республик!» Ну а про численні табори для «євразійської» молоді, де її навчали «правильної» ідеології та вчили володіти зброєю, про прапор «Донецької республіки» над молодіжною делегацією регіону на Селігері, де Путін проводив багаторічний вишкіл нового покоління будівничих імперії, про антиукраїнську діяльність низки місцевих олігархів, яким ще Кучма віддав Донбас «на відкуп», і говорити не доводиться. До речі: автор цих рядків саме рік тому був запрошений на «5 канал» поговорити про загрозу фашизму в Україні, де прямо сказав: загроза ця йде з Донбасу, і не лише з «верхів», а й з «низів», і навіть – виходячи з даних соціологів – цифру палких прихильників російсько-радянського тоталітаризму назвав: близько 40%. З того часу мене «5 канал» чомусь перестав запрошувати...

Отож сьогоднішня ситуація на Донбасі виникла як унаслідок цілеспрямованого формування її з Москви (ще за радянських часів), так і нехлюйства (якщо не сказати більше) та неухважності до «дрібниць» з боку керівників незалежної України. І сьогодні над тим, як залагодити справу, всебічно її проаналізувавши та змалювавши певні сценарії розвитку подій, має міркувати передусім науково-експертне середовище, і саме воно повинно мати пріоритетний доступ у ЗМІ, насамперед на телебачення (а не записні телеполітологи, готові вести мову про все, що ворушиться). І тоді навіть московські мас-медіа змушені будуть давати більш «стереоскопічну» картину ситуації. Ну а справа влади – хоча б трохи дослухатися до думок незалежних експертів» [20].

«Мы, жители Донецка, должны просто извиниться перед всеми нашими согражданами за то, что сейчас происходит на Донбассе. Мне 30 лет рассказывали с местного ТВ и со страниц газет, что "Донбасс никто не ставил на колени", а получилось так, что пришла группа нариков-алкашей и заставила весь Донбасс ползать. Но пришла она не потому что они все супер-крутые парни, а потому что местная власть 30 лет мне рассказывала о коленах Донбасса, об "исключительности" этого региона, которой на самом деле нет, о каких то мифах о Паши Ангелиной (на парах в универе – на полном серьёзе). А выяснилось, что все это бутафория – нет никакой эксклюзивности у Донбасса, нет и быть не может. Нет никакой привлекательности, нет вообще там ничего. Только сейчас появляется в Славянске, в Артемовске, Мариуполе. И еще – наши тн "донбассовцы" не идут в военкоматы потому что им не понятно зачем. А непонятно им потому что им вообще все непонятно – им понятно сходит на референдум. Как неблагонадежные подростки в школе пьют водку на последней парте и думают, что они очень крутые. 30 лет я наблюдал за этой вакханалией и теперь я, как дончанин, прошу у всех украинцев прощения за своих земляков. Что поделаеть, вот такая у нас судьба...» [21]. – **Leroy:** « Очередные вороны уселись на еврозабор и каркают за шматок сыра. Вы и про Крым так же плетёте... По-русски это – БРЕД СИВОЙ КОБЫЛЫ Привет вам из Севастополя! Майданутые упыри!!!!!! Как без вас, сволоты бандеровской, свободно и легко дышится!!! Дышится легко и свободно, правда денег нету, но ничего на данном этапе хватит и свободно дышать». – **nifl:** «ДОНБАС Україна, а все ватники будут закопаны под псковом (эта славная традиция уже начата). ватники, у вас скоро одни собаки останутся. всех ваших "элитных" "сынков" уже успокоили. Больше смотрите кисилевщины!!! треть вашей сраной армии уже на донбассе, и них@я не может сделать. как вы, пидоры, собрались на всю Украину валить?? ВЫ ВСЕ ЗДОХНЕТЕ. Иисус акбар!» – **Гость:** «Практически война идет за населенные пункты, ведь не

укры закрепляются в городах. В итоге видим, что террористы прикрываясь населением и вызывая ненависть населения, путем уничтожения их жилья, спасают свою шкуру. А по успехам ДНР и ЛНР вижу их успех только в отжиме машин у жителей и разграблении магазинов. Ни на что большее они просто не способны. Ведь ни одна битва не была выиграна этой мразью». – **Евгений:** «Украина наступает все годы "незалежности" на одни и те же грабли! Уже лоб в кровь разбили! Ан нет...А вот и грабли: – игнорирование факта мнозоациональности;- игнорирование факта, что русских и украинцев почти поровну; – игнорирование факта, что языком общения именно русский считают 65% населения; – игнорирование факта, что исторически никогда восток, а тем более Крым, не были Украиной. Один "подарок" Ленина, а другой Хрущёва; – навязывание бандеровской идеологии всему населению ("Слава Украине! Героям слава!") Читать "Манифест ОУН" 1940 года. А всё начинается с языка!!! Язык – это не только "общение на кухне"! Нам видите ли "позволили" говорить... Язык – это корни, культура, самосознание, идентификация человека! Если я говорю на английском – стал я американцем или англичанином? Это же бред! Так что... Ворона каркает... Грабли бьют...». **Миша:** «Донбасские жители Украины и ихние элиты не поддержали Украину, в отличие от всех остальных регионов, кроме Крыма. Захотели погавнить, отомстить Киеву, тоже характерец показать как "майданутые". Но по тупости своей отыграли по сценарию Кремля и призвали войну в Украину». – **Гость:** «Донбасс заслужил то, что сейчас происходит. Я видел как женщины Донбасса встречали чеченцев целую приветствовали их, истерили от радости. Так вот и не обижайтесь, что заказали то и получили. Хотели чтобы рашап пришла к вам и вот она пришла. Неужели вы не понимали, что зовете войну к себе в дом?». – **MYRA:** «Научитесь думать совсем деградировали, если не можете думать так хотя бы, посмотрите украинского журналиста <https://twitter.com/anatoliisharii>» – **Исаак:** «Наконец-то прозрели... Правильно пишут – да надо было не украинских военных останавливать, а российский конвой, который не только несет смерть, но и грабит Украину. "Благодаря" донбасскому "патриотизму" там гибнут люди... Долго вы будете прощать прощения у украинского народа». – **Елена:** «Алексей, вам то чего извиняться? Вы – нормальный, мыслящий человек и всегда таким были. А ваши земляки-манкурты, как мне кажется, все равно ничего не поймут. как говорила покойная Новодворская, если Гондурас пообещает им пенсию на три доллара выше, чем Россия, они будут звать Гондурас... Вам же лично – здоровья и сил!» – **Женя:** «Ваш сраный донбасс все время нагибал Украину в виде рыгов, янухряка тому подобное. "Кормилец страны" гребаный. Потом орал "рассея-рассея, введи войска"! Вот она их и ввела, чем аборигены

недовольны? Теперь жуют сопли, что они бедные-несчастные. Я их ненавижу, ублюдков. Вытерлись в другие регионы страны, и теперь тут у нас все засырают будут. Ходят как ни в чем не бывало по Киеву, и спокойно обсуждают, что там у них в даунцеке разбомбили. Здоровые мужжики! А элита нации за них гибнет каждый день. А еще больше бесит, что мы теперь будем десятилетиями эти вонючие регионы восстанавливать, вместо того, чтобы потратить финансы, например на лечение больных детей. Я имею в виду нормальных детей, а не тех, которые радуются "как красиво хунтовский самолет сбили"! Пусть вам путин ваш регион восстанавливает!» – **Zales:** «Присоединяюсь к Алексею, и извиняюсь за все наших земляков».

«Сотрудники Госпогранслужбы задержали состав с грузом украинского горно-металлургического холдинга «Метинвест», предназначенным для угледобывающей компании «Краснодонуголь» (Луганская область). В вагонах перевозились крепкие материалы для шахт, которые используются для добычи угля. В «Метинвесте» заявляют, что перечень грузов был утвержден Государственной фискальной службой, СБУ, штабом АТО. Грузовые перевозки на не подконтрольные Украине территории уже давно стали прибыльным бизнесом с обеих сторон фронта. Широкий резонанс вызвало заявление замкомбата добровольческого батальона «Торнадо» МВД Украины Николая Цукура, прямо обвинившего своего непосредственного руководителя, начальника луганской милиции Александра Науменко, в «крышевании контрабанды и бизнес-сотрудничестве с боевиками». «Недавно такой груз задержали бойцы 24-й бригады, – рассказал Николай Цукур в интервью „Громадському ТВ“. – Поезд двигался со стороны Попасной до Кировска, который временно находится под контролем боевиков „ЛНР“. По документам в составе были два или три вагона с углем, засыпанные наполовину. И уголь, по тем же документам, из Америки. Мы не успели отъехать, как встретили поезд уже на нулевом цикле, который шел из Кировска в сторону Попасной, где наша территория, в составе 35 вагонов, и все с углем. Мы сняли видео, сфотографировали документы, но опять-таки – мы не могли им препятствовать в передвижении и допустили поезд на территорию Украины: пусть с этим разбираются компетентные органы». Через сутки после первых заявлений Цукура его дом на оккупированной территории в Перевальске был сожжен. Неизвестные разбили окна и облили мебель горячей жидкостью. К счастью, замкомбата давно уже вывез свою семью в безопасное место. Как считает Цукур, поджог – это «весточка от Науменко». По информации замкомбата, поезд из Луганска в Счастье ходит ежедневно, везет незаконно добытый уголь, а обратно – продукты и вещи. «Одна ходка – это десять миллионов гривен чистой прибыли. Этот бизнес крышует

Науменко», – заявил Цукур. Сам глава луганской милиции обвинения в свой адрес отрицает. В интервью интернет-изданию «Гордон» он заявил, что таким образом батальон «Торнадо» пытается скрыть преступления, якобы совершаемые бойцами подразделения. По словам генерал-лейтенанта, против сотрудников батальона открыто 28 уголовных дел. В самом «Торнадо» предоставили «ФАКТАМ» документ из областной прокуратуры, где указано, что по состоянию на 20 мая 2015 г. на территории области открыты уголовные производства против бойцов «Торнадо» не значатся. Напомним, Анатолий Науменко получил свою должность в конце апреля прошлого года. «По моим данным, назначение Науменко начальником УМВД в Луганской области стало результатом компромисса между умеренным крылом луганских сепаратистов и Киевом и призвано, с одной стороны, немного остудить горячие головы в Ватникленде, а с другой – навести хоть какой-то порядок внутри самой милиции», – написал в «Фейсбуке» луганский активист Сергей Иванов» [24].

«– У губернатора есть претензии к премьер-министру, который не общается с ним, не вникает в суть многочисленных проблем, – отмечает Тарута. – Сегодня нельзя подходить к проблемам Донецкой и Луганской областей, как ко всем остальным регионам. Я понимаю, что именно в этом и состоит конфликт. Плюс несовершенная пропускная система, отсутствие государственной политики в отношении работы тех предприятий, которые оказались на оккупированной территории. Обществу дают понять, что эти предприятия будут финансировать террористов, и люди не понимают сути происходящего. Все разговоры о финансировании террористами и сепаратистами абсолютно не соответствуют действительности, потому что и те, и другие работают по безналичному расчету. Промышленные предприятия (не беру сейчас розничную сеть) перечисляют деньги за все материалы, сырье и оборудование по безналичному расчету в украинские банки и платят налоги в украинскую систему. Они перечисляют жителям на карточки зарплату, платят НДС, платят ЕСВ, платят подоходный, и это все идет в украинский бюджет. Я понимаю, что это является сейчас основной проблемой губернатора, когда к нему обращается огромное количество директоров заводов, собственников и просят, чтобы оказали содействие в работе. А в ответ мы слышим: «Там же сепаратисты». Никто не говорит, каким образом обеспечить жизненные потребности тех, кто там проживает, а там сейчас около трех миллионов человек. Если мы не будем их обеспечивать, там начнется голод. К сожалению, еще с зимы, когда де-факто началась блокада оккупированных территорий и стали вводить сильные ограничения на передвижения различных видов грузов (я имею в виду прежде всего гуманитарных), там начали умирать люди. Боевики их не кормят и

не планируют кормить, россиянам они также не нужны. Кто же будет поддерживать этих жителей? Если на каждую семью на проживание надо минимум 100 гривен в день. Количество семей выйдет около миллиона. 100 гривен в день и миллион семей – это 100 миллионов гривен в день гуманитарной помощи.

Есть ли у Украины возможность выплачивать три миллиарда в месяц? Таких денег у нас нет, поэтому единственная возможность, чтобы хоть как-то люди получали зарплату, – работа предприятий, и мы не должны сегодня мешать этой работе. Разговоры о том, что они финансируют террористов, глубочайшее заблуждение и непонимание реальной ситуации. Боевики имеют деньги не от предприятий, а из других источников. Но обществу навязывают мнение, будто предприятия работают на сепаратистов. У нас война или все-таки внутренний конфликт? Если война, то жители этих территорий оказались в оккупации, и задача прежде всего гаранта Конституции и всех, кто у власти, гуманитарных, общественных, волонтерских движений – помочь, чтобы люди были живы и не голодали. Я думаю, это является главным проблемным вопросом, по которому они не нашли общего языка. Армия с огромным количеством военных не может освободить эти территории, а мирные жители без артиллерии и танков вдруг могут? Существует ли хоть один прецедент в истории войн, чтобы мирные граждане победили вооруженных до зубов всеми видами оружия террористов, для которых человеческая жизнь не представляет никакой ценности? Ответ очевиден – нет. Почему мы тогда предъявляем претензии этому региону? Есть боевики с украинскими корнями, они не только с Донбасса. Некоторые руководители самого высокого уровня из Винницкой, Хмельницкой, Киевской, Одесской и Львовской областей. Нельзя сейчас делать акцент на том, что это проблема лишь Донбасса и пусть он справляется с этой историей сам. Никто не говорит правду о том, какие будут последствия в случае введения блокады. Народу посылается информация: «У нас головная боль в стране. Если мы эту территорию заблокируем, станет лучше». Руководство страны должно донести, какие сценарии развития возможны при таком выборе. Если спросить у каждого жителя Украины: «Согласны ли вы на экономическую блокаду оккупированных территорий, но при условии, что война может прийти в ваш дом не только из-за того, что вы будете посылать сыновей и мужей на фронт, а также потому, что в вашей области начнутся такие же военные действия?», мне кажется, 99 процентов скажут: «Нет, мы не согласны». Я абсолютно уверен, что, если начнется экономическая блокада оккупированных территорий, огонь, который уничтожил Донбасс, уничтожит всю Украину. Люди, доведенные до голода, зомбированные информацией, окончательно разуверятся в украинской

власти и будут думать, что она хочет их истребить. Тогда единственным источником получения дохода станет служба у террористов, и таких боевиков может быть 300-400 тысяч человек. Им Россия будет подбрасывать оружие и боеприпасы, их руками украинские боевики с украинскими паспортами будут воевать и уничтожать остальную часть нашей страны. Путин и дальше будет подбрасывать дрова в разные очаги и поливать это бензином в виде денег. Народ, имеющий претензии к власти и уставший от войны, начнет в каждом регионе свои массовые вооруженные протесты. Тем более трофейного оружия пруд пруди. Везде появятся такие же оккупанты, такие же сепаратисты, маргиналы и криминал, боевики. Во всех регионах! Поэтому нужно правильно ставить вопросы, и тогда исчезнут многие иллюзии» [26].

«Гордый Донбасс проснулся, собрался больше трех и вышел на "первый митинг за мир", хотя у него и так все митинги всегда были за мир, и даже референдум прошлой весной тоже был исключительно за мир. Благодаря этому донецкие люди завоевали себе свободу и очень интересную жизнь, однако хотелось бы еще немножко больше уважения и новую квартиру. Типичный житель Донбасса на митинге "за мир", интервью "LifeNews": "Уже наболело, наболело. Я с Октябрьского поселка, и каждый день слышу эти обстрелы, гибнут люди, старики, дети, разрушаются наши дома. Но нас никто, так думаю, не слышит в данный момент. Забыли, в Куйбышевском районе, Петровском районе, Киевском районе, что там живут люди, что мы тоже дончане, уважение к нам пропало совсем, неинтересно, полное равнодушие, значить, действий никаких не предпринимается, чтобы прекратить эту войну. Я, конечно, не специалист в военном деле, но что-то надо делать, чтобы одна и другая сторона к чему-то пришла. Если другая сторона это не хочет делать мирно, значит, надо их силой заставить пойти на мир, а ждать так каждый день, что вот завтра, вот послезавтра, ну постреливают, ну так вроде перемирие, ну какое это перемирие, ребята... Что нам делать, скажите? Вы подумайте, люди добрые, я обращаюсь не только к украинским этим, если есть там здоровые силы, и к России обращаюсь: пожалуйста, помогите развязать этот дамоклов узел, дайте подышать людям Донбасса, ликвидируйте эту войну! Вы можете, я знаю, ваша сила – в русском духе!"

Митинг "за мир", состоявшийся 16 июня 2015 г. в Донецке, украинская общественность восприняла с определенным любопытством, схожим с интересом ученого-энтомолога. Надежд на то, что дремлющие умственные способности типичных жителей Донбасса со временем пробудятся хотя бы под влиянием сильных внешних раздражителей – страха смерти, например, – давно уже не осталось: как убедительно доказала героическая история становления

славной Новороссии, мозг типичного жителя Донбасса готов идти на самые чудовищные ухищрения, только чтобы не просыпаться, и в этом отношении его изобретательность поистине не знает границ. Получив пулю в задницу из проезжающего мимо джипа с обдолбанными носителями русского духа, житель Донбасса троекратно прокричит "молодцы!" и бросит в ответ цветы, а самого себя убедит в том, что в него стрелял украинский снайпер, наверняка негр, из наемников, а если и негр не поможет, всегда можно прикинуть, что да, встречаются еще у нас иногда отдельные перегибы на местах, но где-то на фронте бьются с фашизмом честные ополченцы, вот они вернутся и наведут порядок, и еще денег дадут, и пожрать тоже.

И тут бац – митинг, собралось больше трех, центральную улицу перекрыли, а кто-то осмелел настолько, что повысил голос возле здания "правительства", и ничего ему за это не было, во всяком случае сразу, только сфотографировали, на память, наверно. Оптимисты прониклись недоверчивым интересом: неужели в голове у донецких что-то начало постепенно раздуваться? В конце концов, не слышалось же кому-то, что кто-то вроде бы как требовал от кого-то прекратить обстрелы украинских позиций? Увы, эти одинокие голоса быстро где-то затерялись, а диалог жителей Донбасса с народным героем Захарченко свелся к куда более практичным вещам: раздаче квартир в новостройках, и как бы устроить такое наступление, чтобы отодвинуть фронт подальше на украинскую территорию с той целью, чтобы мирным гражданам Новороссии больше ничего не прилетало.

За последний год жители Донбасса изрядно поднатерели в искусстве иносказательного общения со своей народной властью и внешним миром. Донбасс по-прежнему твердо стоит на своей принципиальной позиции, что войну он не звал, и сейчас он ее тоже не зовет, он просто говорит, что "если другая сторона это не хочет делать мирно, значит, надо их силой заставить пойти на мир". То есть не расширять территорию боевых действий, не воевать, конечно, не дай бог желать такого братским волонтерам или там мариупольцам, а просто вот как-то так силой, ну, принудить к миру, мы же все за мир. А чтобы конкретизировать намек и обозначиться в системе "свой-чужой" во избежание попадания в подвал, надо сразу же обязательно прибавить про силу русского духа, способного не только ликвидировать любую войну, но и сделать то, что раньше вообще никому не удавалось, – развязать дамочков узел.

Что это за штука такая и откуда она взялась, сказать трудно, наверно ясно только то, что это уродливое дитя дамочкова меча и гордиева узла появилось на свет благодаря рафинированной дремучести жителя Донбасса, в которой он до сих пор привычно обвиняет всех, кроме себя, разве что теперь делает это, как он считает, более осторожно и умно.

Раньше жители Донбасса громко, смело и без обиняков кричали: "Нас никто не слышит!". Теперь этот же тезис звучит здесь так: "Нас никто, так думаю, не слышит в данный момент". Чтоб, значит, никто не подумал, будто кто-то здесь недоволен новой властью, упаси боже, она прекрасно нас слышит, просто вот сейчас, в данный момент, временно не слышит, но это не то чтобы тенденция какая-то, это просто я так думаю, наверно, ошибаюсь. И плохо вот еще, что "уважение к нам пропало совсем". Аж странно, как так получилось, ведь жители Донбасса так хорошо себя вели все это время – говорили на русском языке, топтали кровавые конфеты "Рошен", ходили дружно на девятое мая и накидали там на танки целую гору цветов, широко праздновали день референдума, били пленных укров на специальных парадах и плевали им в лицо, никогда не упустили случая поклониться ближайшему ополченцу, а если он разрешит, то и преданно лизнуть сапог.

Ну как таких замечательных людей можно не уважать? Они же не какие-то там мерзкие предатели, продавшие родину за тупую мечту о пенсии в рублях, они гордый Донбасс, а гордый Донбасс любит, шоб к нему со всем уважением. Вот попросили люди на митинге у Захарченко квартиры в новостройках, а тот им отвечает: рад бы, да коммуникаций там никаких нет, укрупы не успели трубы проложить, потому что русский мир пришел, а русскому миру не по чину в земле ковыряться, он цивилизацию спасает, – и так уважительно Захарченко все это объяснил, что прямо на сердце потеплело, ну, попросились тогда еще к Ринату в отели пожить, сами своей шутке посмеялись, расстались в хорошем настроении, отличный получился митинг. Донбасс проснулся, гордо поднял гордую голову и громко заявил, что он не халявщик – он партнер: "Что нам делать, скажите?" А ничего не делать. Свои уже сделали. Самое время расслабиться и получить удовольствие [25].

«– Население Донецка относится ко всем разному. Если кто-то думает, что здесь кладбищенское единодушие, то это не так. Настроение граждан подвержено серьезным испытаниям: есть обстрелы, появились жертвы и разрушения – настроение одно. Случилась тихая мирная ночь – и утром настроение совершенно другое. Я бы не сказал, что присутствует какой-то один вектор. Решительно все без преувеличения в восхищении от работы жилищно-коммунального хозяйства. Слово «восхищение» здесь без иронии, потому что в эти тяжелые времена работа этих служб выше всяческих похвал. Такого не было даже в мирное время. При том, что Донецк – не гиблое место, здесь всегда были порядок и чистота по сравнению с другими регионами Украины. А сейчас просто безукоризненно. Восстановление разрушений, вывоз мусора, водоснабжение, электроснабжение и прочее на высшем уровне. В этом население единодушно, – заявил *Роголин*.

Митинг, который произошел в Донецке 15 июня, дончанин прокомментировал так: «В Донецке люди вышли на митинг сказать, что так жить дальше невозможно – бесконечные обстрелы, опасно даже простое передвижение. Вышли с протестом не против власти «ДНР», а против военных будней. Они не говорили, что власть бездействует и забросила ветеранов или забыла тех, кто остался без крова, без средств к существованию. Вышли в основном представители Октябрьского и Железнодорожного поселков. Они приравниваются к прифронтовым районам, куда даже «скорая помощь» выехать не может – не потому, что не хочет или «ДНР» бензина не дала, а потому, что туда не пускают из-за обстрелов. Был ли вчерашний митинг организован кем-то или сформировался стихийно? Я думаю, и то, и другое. Митинг мог стихийно организоваться, а кто-то попытался его «оседлать». Или, наоборот, были разжигатели страстей – те, кто заводит народ, сначала искусственно организовали митинг, а потом присоединились стихийно возмущенные массы. И так, и так может быть. Однозначно не могу сказать. Я бы не стал сравнивать донецкий митинг с Майданом. Думаю, такое сравнение неоправданно, – *отметил дончанин.*

По словам Роголина, большинство жителей Донецка уверены, что город обстреливают украинские войска. «Доминирующее мнение в Донецке – стреляет украинская сторона. Ополченцы же не стреляют сами в себя? Нет. А куда стреляют украинские войска? Может, стреляют в воздух? Нет. Может быть, они стреляют внутрь по контролируемой территории? Тоже нет. Куда же они стреляют? Они стреляют из артиллерии и танков в сторону города, где детский сад, больница, универсам, детский санаторий. Куда ни стреляй, везде мирные жители. Нельзя этого делать. Вот такие выводы горожан. Люди осуждают украинское правительство, которое освобождает через разрушения и убийства. Убийства в основном мирного населения. Попасть в ополченца – это все равно что найти иголку в стог сена. В Донецке такое общественное мнение: огонь должен быть прекращен немедленно, никакого оправдания для него нет, – *сказал Роголин.*

Он подчеркнул, что в цивилизованном мире очень высоко ставят ценность человеческой жизни. – Люди здесь не пытаются оправдать злодейские действия украинских властей. Конечно, если руководствоваться лозунгом «Україна понад усе!», то, может быть, так и можно действовать. Но во всем цивилизованном мире превыше всего ставят человеческую жизнь, а не территорию. А по поводу того, что Украина превыше всего, то мне это напоминает лозунг «Deutschland uber alles» («Германия превыше всего» – строчка из произведения XIX века «Песнь немцев», позднее использовавшаяся нацистами. – «ГОРДОН»), – *говорит Роголин* [27].

«– В Донецке около 20-30 процентов – сторонники Украины, около 10-15 процентов – очень активные сторонники России, у которых здравого смысла нет и они никаких аргументов не слышат. Остальные – сомневающиеся. Люди начинают говорить: «Мы не за тех и не за этих. Мы за мир». В силу недостатка информации люди не могут составить объективную картину, свое мнение и выглядеть плохо в глазах соседей тоже не хотят, – *отметил Борис Кудлай.* – **По его мнению, власть и представители общественности в Украине распространяют идею о неполноценности Донбасса.** – У меня сложилось впечатление, что украинская власть заинтересована в том, чтобы конфликт развивался, и специально делает все, чтобы своих сторонников, оставшихся на Донбассе, оттолкнуть от Украины. Самый простой пример – пропускной режим. Откройте любую социальную сеть и увидите, что очень много так называемых «вышиватников» поддерживают идею, что Донбасс нужно огородить, что там люди какие-то не такие, там есть враги и что с ними нужно бороться. Я уверен, что и властями такая политика поддерживается: эта идея никак не опровергается, а, наоборот, поддерживается и муссируется из одного издания в другое, – *сказал активист.* – **По его словам, даже некоторые представители Донбасса в парламенте отказались от того, чтобы отстаивать интересы региона.** – Я недавно был на одном круглом столе, и меня там очень удивил донецкий депутат Егор Фирсов, который считает, что Донбасс какой-то не такой... А ведь депутаты должны отстаивать интересы своего региона. Но они по какой-то причине поддерживают идею, что Донбасс надо оградить от всех или что-то с ним делать. Мне кажется, что люди везде одинаковы и у всех ценности одни и те же – здоровье, семья, дети. Принципиальных отличий нет. Все отличия надуманные – языковые, ментальные, – *убежден Кудлай.* – Думаю, надо продвигать идею, что люди в разных регионах хотят одного и того же: больше общаться. Многие говорят: «Мы патриоты, а на Донбассе – не патриоты». На мой взгляд, истинные патриоты Украины как раз из Донбасса. Те, кто под влиянием тяжелых обстоятельств все равно остались при своем мнении. Быть патриотом где-нибудь в Ивано-Франковской или Львовской области очень легко, потому что вокруг все такие же, все тебя поддерживают. А быть патриотом на Донбассе гораздо сложнее, – *считает Борис Кудлай.* **Кудлай подчеркнул, что из-за таких факторов, как экономическая блокада, пропускной режим и отсутствие соцвыплат, многие люди на Донбассе находятся в бедственном положении.** – У нас угнетается отдельная территория. На Донбассе очень много обычных, нормальных людей, пенсионеров, которые колеблются, есть патриоты, есть разные люди. Из них не все в прошлом году выходили на митинги в поддержку России. Многие сейчас говорят, мол, вышли тогда – теперь они враги. Судов пока никаких не

было, значит, они не враги, а высказывали свою точку зрения. А людей за это третируют. Экономическая блокада поддерживается правительством. Сделали пропускной режим, ограничили социальные выплаты. Из-за трех факторов – экономической блокады, пропускного режима, отсутствия соцвыплат – у людей нет средств к существованию. По сути, их лишили гражданских прав, а потом уже подтянули под это законодательство. Создали факторы, которые способствуют физическому уничтожению «донецких». Людей банально не выпускают, загнали в стойло и смотрят, что с ними произойдет. Люди мучаются, умирают. Мы статистики не знаем, но умирают многие. Все это мне дает повод говорить о геноциде, а точнее, донбассоциде со стороны украинских властей, – *говорит активист*» [28].

«– Майданы и революции возможны там, где есть зачатки свободного гражданского общества. Говорить о том, что на оккупированных территориях есть зачатки гражданского свободного общества, нельзя. Основная масса активного населения, носителей здравого смысла, оттуда выехала – ядро утрачено. Люди, которые там остались, – это пассивная масса, которая больше рефлексивна, чем сознательно идет на сопротивление. Для бунта нужно сознательное сопротивление, а не рефлексия загнанной в угол курицы. Я вижу только одну перспективу развития – если Украина освободит эту территорию и будут получены гранты, инвестиции для развития. Это идеальный вариант, и пока не известно, будет ли он реализован, – *отметил журналист. По его словам, местные жители негативно относятся к «ДНР», но боятся высказывать открытое сопротивление.* – К «ДНР» отношение негативное, это однозначно. Но все боятся об этом говорить – бояться за свою жизнь – и поэтому иногда стихийно собираются «кучками» по 500 человек. Это показатель, который говорит сам за себя. Если посмотреть, как происходил этот митинг, что люди говорили так называемому главе «ДНР» Александру Захарченко и как он реагировал, то видно, что это была пока еще робкая попытка наезда на тех, кто называет себя «новой властью». Ситуация на оккупированных территориях трагична и настолько абсурдна, что не укладывается в рамки здравого смысла, потому что идет война. До тех пор пока эти территории не будут очищены от боевиков, бандитов, преступников, мы не увидим там ничего здравого, не будет хоть какого-то прогресса. Это умирающий, а во многом умерший регион, из которого в основном уже выехали умы, активное население и все еще пытаются выехать простые люди, чтобы найти пропитание на других территориях. Невозможно жить там, где ты постоянно находишься под угрозой физического уничтожения. Уничтожение может быть не только от прилетающих снарядов, но и просто на улице от любого пьяного так называемого ополченца. На самом деле, это не ополченцы, а обычные бандиты, ко-

торые в прошлом году взяли автомат в руки и фактически держат в заложниках местное население, – *сказал журналист. По его мнению, если бы Украина обещала оккупированным территориям освобождение, люди бы верили в него и ждали.* – У людей появляется большое разочарование, когда украинская армия заходит в город и потом из него выходит. Эти территории в прошлом году были оставлены украинской стороной. Враг заходил туда, куда ему давали возможность зайти, в том числе и в здание СБУ в Луганске, которое было планомерно сдано. Как можно говорить о какой-то надежде, если люди не видят, что их собираются освободить? Есть люди, которые поддерживают боевиков, – в обществе есть определенная часть умственно отсталых людей, психически нездоровых, обманутых, которые играют в АО «МММ». Это просто масса, которой манипулируют. Если бы Украина вела себя как освободитель, императивно внедряя посыл освобождения этих территорий, то люди бы ждали, – *отметил Горба*» [29].

«Ось уже рік я живу в замкненому просторі. В обмеженому морально, географічно, ідеологічно... Ось уже рік я – в Донецьку. Я й перед цим жила тут довгі десятиліття. Але раніше це було зовсім інше місто – світле, ласкаве, сповнене перспектив для мене та моєї родини. Той Донецьк ніби виїхав, залишився цей... Ось уже рік я живу в замкненому просторі. В обмеженому морально, географічно, ідеологічно... Ось уже рік я – в Донецьку. Я й перед цим жила тут довгі десятиліття. Але раніше це було зовсім інше місто – світле, ласкаве, сповнене перспектив для мене та моєї родини. Той Донецьк ніби виїхав, залишився цей... І я намагалася виїжджати. Минуло літа. Повернулася з чоловіком – спочатку в серпні інфаркт у батька після влучення снаряда в сусідній будинок та загибелі його найкращого друга. На кінець літа і свекруха злягла. У вільній Україні залишили тільки дітей-студентів, не бачили перспектив для них тут. Не бачили й не бачимо. А старих тут залишити не можна. Не виживуть. І вивести їх неможливо. У нашому випадку – спочатку фізично, а потім – "нікуди я не поїду, вдома вмирати", "це ви виїдете, я своє вже віджила, а вам онуків піднімати"... Ось так і зависли ми в цій ірреальності. Спочатку виживали на рештки заощаджень (основні витратили на оренду житла, коли виїжджали) та на гуманітарку від Гуманітарного штабу "Поможем" Р.Ахметова, яку отримували на наших старих. Чоловікове підприємство виїхало в Україну минулого літа. У Донецьку знайти роботу неможливо досі, через рік. Вакансій – маса, але зарплата – у перспективі. Тому восени вирішили: чоловік повернеться в Харків на своє підприємство, щоб було на що жити і підтримувати дітей. Я ж залишилася з любими старими. Час від часу друзі дають підробіток. Пощастило з професією – перекладачеві байдуже, де перебувати, був би Інтернет, а він у Донецьку поки що є.

Щоденні сімейні клопоти не дали збожеволіти, силоміць витягували на вулицю. Та ще раз на тиждень треба оббігти квартири подруг у різних районах міста – де квіти полити, де батарею прорвало, де двері виламали... В'язки ключів – тепер найважче в моїй сумці. А колись, трохи більше року тому, була косметичка... Незважаючи на батьків, людей навколо, окремих давніх знайомих, що теж залишилися, моє нинішнє існування – це самотність. Самотність у замкненому просторі. І мова не так про чотири стіни. Точніше, не про них. Адже тільки в рамках своєї квартири я почувуюся вільною. Всередині неї немає війни, немає смерті, немає руїни. У межах квартири здається, що за вікном все той незмінний світлий, ласкавий, сповнений перспектив український Донецьк.

Найнестерпніше – зовнішній простір. Особливо усвідомлювати, що це – реальність, і тобі в ній жити. Ці прапори, прапори, прапори... Зелені "Урали" на шляхах, "захисники" у вуличних кафешках... Банери: "ДНР – все тільки починається", "ДНР. Пенсія – достойная", "ДНР – Донецький Народ Решаєт"... Ці аудіооголошення в супермаркетах, нескінченний телепотік про досягнення "нашої молодой республіки"... Я намагаюся уникати черг – від цього хаосу обертом іде голова: "Нас обстрілює Україна", "Да что ж эти вояки творят? От нас стреляют, в нас же и вернется", "Порошенко хочет, что б мы тут все с голоду сдохли", "Да куда же смотрит Захарченко? Клубника в июле опять 100 гривен, огурцы – 25", "Мы освободим Мариуполь и Славянск от этих фашистов и заживем как люди. Нужно только потерпеть", "Терпеть уже нет сил, пенсию начислили 1000 гривен, а молоко по 20", "Наши мальчики нас защищают", "Ну вот как в стельку пьяный, так обязательно в камуфляже"... Я, практично, не спілкуюся з місцевими знайомими. У них така сама депресія й зацікленість. Ми тут усі заціклені на чомусь одному: або як усе буде зле, або як усе буде добре. Намагалася зрозуміти радісних "всебудетхорошо". Не можу, не виходить навіть мовчазною усмішкою підіграти в розмові. Вкотре чути з телефонної трубки від інших, як усе зле, – теж сил нема. Бачити це, відчувати на собі, та ще й на слух сприймати... – вже нестерпно. Зв'язок з Україною – це телефонні дзвінки від чоловіка та дітей. Дуже радію їм, відпочиваю душею, а поклавши трубку – ридаю... Я не можу їм сказати, як мені тут. Не можу засмучувати. Але вони й самі розуміють, що означає моє незмінне "у нас усе гаразд". Розповідати мені їм особливо нічого – більше запитую і слухаю. Ще один пласт спілкування – соцмережі. У більшості. Особливо в таких самотніх, як я. За рік такого "спілкування" з друзями, рідними, що виїхали, я ввіймала себе на думці: мені простіше писати, ніж говорити й слухати. Я просто розучилася говорити й слухати. Мені ні з ким підтримувати ці навички. І я їх втрачаю. За рік у Донецьку

я розучилася спілкуватися. Це, мабуть, найстрашніше моє особистісне усвідомлення цієї війни.

Днями телефонувала подруга-донецчанка – вже півроку в Дніпропетровську. Її знайома їде в Донецьк. Перше запитання – що передати, чого у вас немає? Як пояснити, що в мене немає найголовнішого – вас, моїх чоловіка, сина й донечки, моїх найближчих друзів? Як пояснити, що ця ситуація виснажила мене повністю? Що я вичавлена безвихіддю. Що кожен день упродовж усього року порожній. Що я живу, як рослина, і допомагаю так само жити своїм старим. Що цей рік, коли я могла продовжувати робити кар'єру, відпочивати з сім'єю, виїжджати кудись із друзями на вихідні, – просто викреслений із мого життя... А скільки таких років попереду? Якою після цього буду я? Я знаю, якою. Остаточо німою... Місяців три тому зателефонувала ще одна знайома. Теж переселенка. Квартира залишилася на Путилівці, за нею наглядала сусідка. Але й та не витримала, виїхала. Моя сумка побільшала ще на одну в'язку ключів. Три місяці тому мій графік перевірки квартир розширився ще на один район. А моє життя – це на одну самотню душу, тепер нас дві. Після чергових обстрілів Путилівки поїхала перевірити квартиру подруги (дякувати Богу, її будинок уцілів). Дорога на зупинку – повз приватний сектор. Тут давно вже нікого немає. Інколи господарі або такі самі "ключниці" навідуються перевірити, чи все ціле. Ціле не все. Біля одного з таких "пораних" будинків почувала тиск. Зайшла в перекошену хвіртку... Під купою руїн був він. Сірий пухнастий клубок. Кошеня... Тепер мені є з ким розмовляти у своїй самотній квартирі. І в ці моменти я по-справжньому щаслива. Тут, у цьому Донецьку.

Що означає – жити в Донецьку. Ось уже більше року Донецьк перебуває в особливих умовах. У війні, в "ДНР", у блокаді... Проте люди продовжують жити й прилаштовуватися до нових реалій. Сьогодні "донецький" – це не розпальцьований, не чиновник першої величини на "лексусі", не олігарх, не шахтар, не вчитель... Та й, взагалі, професії і соціальний статус тут уже не важливі. Сьогоднішніх донецчан поєднують і виділяють зовсім інші життєві дрібниці. Отож, ти живеш у Донецьку, якщо вже давно знаєш, яка частина твоєї квартири найбезпечніша (у когось це – коридор, у когось – ванна) і де найміцніші несучі стіни. Ти знаєш, де розміщується найближче бомбосховище. Дорогою на роботу звертаєш увагу на покажчики "Убежище", які нанесені фарбою по всьому місту (таблички може просто знести вибуховою хвилею, а ось яскрава фарба на асфальті або стіні будинку – те що треба). Якщо тобі пощастило і в твоєму будинку є підвал, то він уже давно обладнаний на випадок просидіти в ньому, мінімум, добу (є стільці, лежачки, запаси води, ліхтарі й навіть книжки). По квартирі розставлені "баклажки" з водою, у комірці – купа свічок, провіант на випадок пошкодження

після обстрілів водо- або електропостачання. Ти – фахівець з обклеювання вікон. І не як раніше – щоб не завівало. А щоб зменшити кількість осколків на випадок вибуху. Скло не врятувати, але захистити себе зірочкою зі скотчу по ширині рами, обов'язково з перетинанням смуг по центру – цілком реально. Якщо від осколка снаряда вікно трохи пошкодилося,

не поспішаєш міняти склопакет. А сенс? Може ще "прилетіти". А тріщинки й отвори у вікні просто ретельно заклеюєш тим-таки скотчем. Якщо живеш на околиці, то твоє "вікно" – це дикт або натягнутий поліетилен. На жаль, тут замінювати навіть вибиті склопакети немає сенсу.

Facebook/Сергей Голоха

Ну й, звісно, "тривожна валізка" завжди наготові... Ти живеш у Донецьку, якщо:

– слово "аеропорт" асоціюється тільки з війною і страхом. І якщо раптом над містом пролетить літак, то це однозначно викличе загальну паніку. Бо літак, у твоєму розумінні (неважливо, які на ньому розпізнавальні знаки), може пролітати, тільки щоб бомбити;

– ти забув, як їде поїзд, адже з серпня 2014-го залізничний вокзал прилягає до зони бойових дій;

– у твоєму лексиконі з'явилося: там – "в Україні", "на великій землі" і тут – "у денеєрі". Найсуворішим випробуванням до червня 2015-го було отримати "паперову" перепустку на проїзд "в Україну". Тепер – відстояти від 10 годин на пунктах пропуску, на трасі серед полів, під палючим сонцем без елементарних умов – ні клозетів, ні кіосків із водою. Не встиг за день (а перші тижні роботи нової системи пропуску показали, що однозначно не встигнеш) – ночуєш у полі. Кілька разів зіштовхнувшись із цією системою або просто наслуховавшись розповідей бувалих, плюєш на все і сидиш у місті безвилазно;

– містом пересуватися легко – машин мало, ніякої товкотнечі в громадському транспорті. Хоча в Донецьку справді багато людей (згідно з останніми даними на червень, близько 750 тис. чоловік; виїхало – всього 28%), але вони не полишають своїх районів без особливої потреби. А потреб тепер – мінімум. Тим, у кого є робота, пощастило, але

таких небагато. Пенсіонери, матері з дітьми їздять у пункти видачі допомоги того ж таки штабу "Поможем" або в найближче відділення "республіканського банку" по пенсії та соцвиплати, а також по різних місцевих відомствах для оформлення документів для їх нарахування;

– у службу таксі спокійно можна додзвонитися навіть у зливу, – лінія завжди вільна, через 8–10 хвилин машина гарантовано приїде (якщо тільки тобі не їхати на околицю, де не припиняються бойові дії, – туди можуть відмовитися взяти навіть у період затишшя, просто після таких районів таксистам постійно доводиться замінювати колеса). А ти не поведешся на розмови водіїв про політику, бо впевнений: вони працюють на внутрішні спецслужби. Та й взагалі, з незнайомцями намагаєшся такі теми не обговорювати, відмахуючись за необхідності – "я – за мир".

– тебе вже не пригнічують ціни у два з половиною рази вищі, ніж "в Україні". Ти з цим змирився й приймаєш як даність. Зате, якщо хтось зі знайомих виїжджає за лінію розмежування, одразу замовляєш цілий список: від пачки кави до зубної пасту;

– ти давно вже не купуєш крупів, макаронів, консервів, олії тощо. Це є в продуктових наборах Гуманітарного штабу "Поможем" Р.Ахметова, які видаються щомісяця. І навіть якщо ти сам не входиш до категорії одержувачів, то у твоєму оточенні обов'язково знайдеться той, хто поділиться;

– ти забув поняття "мережеві торгові марки", акції, сезонні розпродажі. Хоча торгові центри працюють, сьогодні в них переважно торгують продавці з ринкових точок або ж дорозпродують

товар орендарі закритих бутиків. Та й ти більше не балуєш себе "новинками сезону". Доходи зменшилися в рази, і ти тратиш заощадження на одяг або взуття тільки тоді, коли вони цілком зносилися;

Facebook/Сергей Голоха – Київський проспект.

– тебе вже не здивує відсутність сметани, молока або кетчупу у великому продуктовому супермаркеті. Все залежить від поставок із Росії та можливості ввезти "з України" сировину для місцевого молокозаводу;

– у магазині ти насамперед дивишся навіть не на ціни, а на етикетки. Пральні порошки "Ять", "Аист", "Большая стирка", "Маара"; мийні для посуду "Лазурит", "Золушка"; шампуні "Любава", "Рецепты бабушки Агафьи", "Русское поле"; олія "Кубань", "Затея"; вершкове масло "Кремлевское", "Волгодонское"; молочні продукти "Вкуснеево", "Кубанская буренка". Те саме щодо соків, алкогольних і безалкогольних напоїв. Переважно – товари з Росії, але багато й білоруського виробництва (вони надходять через кордон із РФ). Їх дорожнеча примушує активно обмінюватися інформацією через соцмережі – хто чим користувався, яке воно на смак, як відтирає;

– новації: пральний порошок на вагу, рідке мило і шампуні – на розлив. Завезена з Росії побутова хімія – "не дуже". Тому малі підприємці правдами й неправдами доставляють з української території якісніші порошки, але в мішках, продаючи на вагу. По мило чи шампунь треба приходити зі своєю "тарою";

– "хіт сезону" – бівалютна система. Тепер у справжніх донецчан гаманець, у буквальному сенсі, удвічі грубіший, бо зарплати й соціальні допомоги виплачують переважно в російських рублях за курсом 1 гривня – 2 рублі. До речі, у червні частина

пенсіонерів почали одержувати соцвиплати в доларах. Якщо так і далі піде, то доведеться заводити третій гаманець.

Але найбільший, масовий страх донецчан – це навіть не обстріли (вони переважно на околицях), а втрата українського паспорта! Бо це – "погибель". У Донецьку, максимум, видадуть посвідку, що засвідчує особистість, але з печаткою "ДНР". Оформити новий повноцінний документ можна тільки на території України. Але... без паспорта ти не перет-

неш пункт пропуску, а довідку з "двоголовим птахом" на українському блокпосту навіть не намагалися показувати. Тому місто обвішане оголошеннями про втрату документів і прохання повернути за винагороду. Вже рік ніхто не гуляє вечірнім або нічним містом: о 23.00 – комендантська година, але всі намагаються добратися додому до 21.00. З цієї ж причини давно вже не запрошують у гості друзів, максимум – зустрічаються вдень, на кілька годин, і знову – "в нірку". І головне: ти маєш справу з усім цим щодня, і вже не ниєш і не скиглиш, а терпиш і сподіваєшся, що все це колись скінчиться... А в тому, що це скінчиться, ти просто впевнений» [30].

Додатки

**Дещо про кордони на Донбасі
Границя, котрої нет [10]**

- *Сейчас на Донбассе идет полноценная война с террористами, во что трудно было поверить еще какие-нибудь полгода назад. Как вы считаете, можно ли было ее избежать или хотя бы локализовать на раннем этапе?* – Я еще в 2007 году в интервью Сергею Леценко на "Украинской правде" говорил, что будет война с Российской Фе-

дерацией. 7 лет назад это было. Почему это было неизбежно? Работая главой областной администрации, я понимал, что такая ситуация скоро произойдет. У нас в то время была такая программа – "Контрабанде – стоп". Шла мощная пропагандистская кампания со стороны Президента Виктора Ющенко. И нам много рассказывали об эффективных мерах, которые, якобы, применяются... А когда я детально ознакомился с ситуацией по границе, понял, что у нас ее просто нет! (Фото 1). У меня есть целый архив документов по всем этим вопросам. И когда кто-то из высоких киевских гостей приезжал на территорию Луганской области, мы первым делом отправляли их на границу – показывать, в каком она состоянии. Вот, узнаете, кто это? (показывает фотографию 2. – Ред.)

- **Нет.** – Это Литвин (Николай Литвин, брат экс-спикера Владимира Литвина. – Ред.). Сейчас он – главный пограничник страны. Впрочем, как и всегда. Работает на этой должности с 2001 года. Так долго на должности такого уровня, я думаю, у нас не работал никто... А вот еще фото 3 – будущий исполняющий обязанности министра обороны – Коваль Михаил... Как понимаете, все были в курсе...

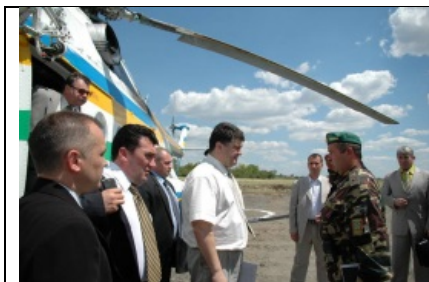

Фото 1.

Фото 2.

Фото 3.

- **Отлично. Все остались на местах, получается?** – Ну да! А вот знаменитое фото 4 из Изварино. Такой фотографии нет ни у кого! Вот по этой небольшой дорожке контрабандисты подъезжали до границы и спокойно проезжали на украинскую территорию. В 50 метрах от официального пункта пропуска. А вот этот ров копали мы (фото 5). Вернее, глава областного МЧС, по моей просьбе. Потому что пограничники сразу сказали, что у них нет техники, и, вообще, у них ничего нет, они бедные, босые, голые... Граница у нас была практически открытой. Были только официальные пункты

пропуска. А ребята из погранслужбы в центре осваивали деньги, выделенные Евросоюзом и ежегодно выделяемые украинским бюджетом. Было замечание представителя Евросоюза в Украине Яна Томбинского, когда начались все эти события: "Куда же вы деньги дели?". Эти ребята осваивали деньги только на помпезные фасады и таблички на пунктах пропуска. А на саму границу они закрыли глаза. Пограничники просто плакали, работая с нами, потому что мы поставили задачу – закрыть границу всеми имеющимися средствами. А вот еще на фото 6 – уже наши сепаратисты-"террористы".

Фото 4.

Фото 5.

Фото 6.

Они уже тогда были – "ополчение луганское". Потом эти люди и стали движущей силой так называемого протеста. Никуда они не делись. А вот, смотрите, это уникальная фотография- 7 : вот это наша граница. А теперь отгадайте, где

здесь российская территория, а где украинская? Загадка! И мы рвами перекрывали эти "велосипедные дорожки" через границу. Это была первая заноза от команды Данилова всем этим товарищам. И по поводу войны... Вот вы видите базы, раньше это были базы контрабандистов (фото 8, 9).

Фото 7.

Фото 8.

Фото 9.

Сегодня, однозначно, – базы террористов! Они к этому готовились очень давно, они знают все ходы и выходы. По минутам рассчитано время "подскока" с той или иной точки РФ вдоль границы до нужной точки на территории Луганщины.

- И сейчас по давно налаженным контрабандистским "коридорам" идут караваны российской военной техники... – Совершенно верно. Почему основные действия происходят в Изварино? Потому что у российских спецслужб все эти ребята были "заряжены" еще Бог знает когда. ФСБ и ГРУ на это не жалели ни денег, ни времени, ни других ресурсов, начиная еще с 2002 года. Страна сидела на поводке у ФСБ. – Но в итоге у вас даже "своими силами" создать хоть какое-то подобие государственной границы не получилось? – Меня очень быстро убрали с должности главы областной администрации... Мы тогда решили провести большую Международную конференцию по газификации углей. Все четко понимали, что вопрос независимости государства Украины фактически зависел от энергетической безопасности. Но Ющенко тогда меня уволил, причем, без каких-либо объяснений, буквально через неделю после этой конференции. Я думаю, что для многих товарищей эта конференция стала последней каплей – такого "сумасшедшего" нужно срочно убирать! – И когда я у Романа Петровича (Бессмертного. – Ред.) спросил: "Роман Петрович, а что случилось? Что такое произошло, что надо было меня таким вот образом?...". – Он мне ответил: "Ты знаешь, за последнее время, за неделю на тебя стали выливать столько всякого разного...". Меня никто не спросил, не выслушал, а просто уволили. О своем увольнении я узнал из интернета. – Интересно, как раз тема газификации начала опять подниматься на государственном уровне год назад. Даже Бойко пытался строить заводы по газификации углей в Луганской области...- Единственный человек в этой

стране, кто мне за все время задал вопрос по поводу газификации углей, который вообще спрашивал об этом – это был Юрий Бойко. Потому что он этот вопрос, на самом деле, понимал гораздо глубже, чем остальные товарищи. – Я как раз хотел об этом поговорить. Янукович, каким бы он ни был, еще год назад собирался подписать Ассоциацию с ЕС, представитель его команды Бойко собирался газифицировать угли, но потом Путин заставил их фактически развернуться на 180 градусов... – Это все иллюзия. Ни в какую Европу Янукович не двигался. Виктор Федорович думал, что он такой самостоятельный и может, что называется, повысить ставки в торге с Путиным. Но освободиться от российского поводка достаточно трудно, фактически в его ситуации – невозможно. И то, что он находится сегодня в Ростове, читай – в заложниках – яркое тому подтверждение.

Почему, кстати, многие ожидали других действий от Ахметова по отношению к событиям на Донбассе? На самом деле, Ринат Леонидович очень долго занимался своим имиджем, нанимал дорогие английские адвокатские компании, которые защищали его от любого посягательства на его репутацию и имя. Но он связан с Москвой обязательствами особого рода. Но здесь вопрос в первую очередь к нашим спецслужбам, начиная от контрразведки, СБУ, МВД... И вообще, вопрос к власти достаточно интересный. Разобраться, где "наши", а где "не наши" – очень и очень трудно. После того, как у нас назначают министрами обороны граждан Российской Федерации, главой Службы безопасности государства назначают человека с российским паспортом... Сейчас же они сбежали не в Лондон, не в США, а именно к своим хозяевам. Откуда они пришли, с чьих рук ели – туда же убежали. Все логично. С другой стороны, есть достаточно интересная вещь: сын Ефремова живет в Москве. Внучка Александра Сергеевича уже оформилась в

московскую школу... Они уже практически полностью перебрались! Причем уехали они туда из Луганска еще в первых числах марта. – **Знали, к чему все движется?** – Но сам Александр Сергеевич находится здесь, и вся луганская псевдоэлита тоже находится здесь, в Киеве. Даже его подчиненный Клипчаев жарит шашлыки в Киеве на Днепре (Фото 10). И его люди пытаются сейчас разделиться на несколько групп: мол, вроде я участия ни

в чем не принимал, я самостоятельная единица... Сегодня все "самостоятельные". На самом деле, их "работа" еще не закончена. Они будут пытаться заходить в администрации, в Кабмин и во все другие структуры, пользуясь своими старыми комсомольско-партийными связями. Если это будет происходить успешно, то, конечно, все очень печально.

Но, с другой стороны, я могу сказать, что украинцы обречены на победу.

Фото 10.

Фото 11.

Буткевич Б. Життя на стрічці [12].

Коли говорять про вояків на Сході, то в голові одразу з'являються героїчні десантники, браві нацгвардійці або замурзані артилеристи та танкісти. Про прикордонників згадують менше й нерідко в досить зневажливому тоні. Мовляв, це ті, що кордон здали. Такий підхід нічого спільного з істиною не має – саме ці підрозділи чи не найпершими почали вступати в прямі бойові зіткнення з ворогом, а кордон, за незначними винятками, хлопці в зелених беретах тримали до останнього проти втричі переважачого супротивника, маючи на руках тільки легке озброєння. «Тиждень» проїхався вздовж лінії прикордонних застав Донеччини, що вже три місяці воюють на «стрічці», як називають українсько-російську межу самі військовослужбовці.

«СТРІЧКА» В ПУСТЕЛІ. Багато хто з тих, хто стежить за війною по телевізору чи інтернету, думає, що південно-східна частина Донецької області, яку на картах РНБО завжди заспокоїливо замальовують у кольори національного прапора, – спокійне місце. Це зовсім не так. Новоазовський і Тельманівський райони кожної ночі спалахують великими чи маленькими боями на кордоні або на узбережжі Азовського моря. Не кажучи вже про Старобешівський та Амвросіївський райони, які є аренами кровопролитних боїв між армією та терористами. **Кожного дня через кордон намагаються прорватись нові терористи та диверсанти.** На дорозі від Маріуполя до Новоазовська минаєш посиленій військовий блокпост, де перевіряють кожну машину майже до гвинтиків, а потім, на в'їзді до Новоазовська, стоїть даїшниний, який уже не викликає жодної довіри – міліціонери, яких тепер нагнали в район Маріуполя зі всієї Донецької області,

спокійно вимахують своїми жезлами, ніби навколо й війни нема. А трохи згодом починається кордон. Місця тут настільки типово по-українськи красиві, що порівняти це можна з якоюсь Черкащиною чи Полтавищиною, та й заселені вони переважно українцями. Ось тільки за цією оманливою красою та пасторальним спокоєм ховається щоденна війна. Кожного дня через кордон прориваються нові терористи та диверсанти. «Відстрілюємо їх як можемо, – розповідає Олексій, рядовий з мобільного прикордонного загону, що діє в районі селища Седово Новоазовського району. – Буквально з ніг збиваємося. Тим більше важко, коли вони на човнах з моря підпливають, обстрілюють і швиденько тікають. Узагалі, тут місцевість надто важка – дуже багато балок, різних ярів тощо. Тобто тепловізори часто не допомагають – вони ж працюють гарно на рівній поверхні, а якщо людина повзе по яру, то її прибори не побачать».

Дорога понад кордоном майже геть порожня, тож ніхто не заважає їхати швидко – власне, це й потреба заради безпеки. «Ви їдете не менше як 80 км, – каже нам телефоном старший лейтенант Сергій С. з Кіровоградщини, у гості до якого, на прикордонний пункт «Успенка» Амвросіївського району, ми їдемо з волонтерами. – У нас тут постійно з «зеленки» пострілюють, чим хутчіше їдеш, тим більше шансів, що не поцілять». На швидкості машина починає тихенько підвивати. Річ у дорожньому покритті, яке спереду і ззаду вкрите слідами від гусениць, саме тому, коли шини труться об ребристий асфальт, і виникає це специфічне виття. Шлях в'ється гадюкою прямо поруч із кордоном, який буквально за полем, на пагорбі. Але його присутність нічого не видає – ні контрольно-слідової

смуги, ні паркана, ні стовпів. За всі 120 км, проїханих уздовж кордону, ми тільки один раз побачили табличку «Державний кордон». Ніяких широко розпіарених свого часу «ровів Тарути» тут і близько немає. Як розповіли нам прикордонники з Новоазовська, ще в березні працівники фірми брата колишнього губернатора Донецчини Шишацького прорили в районі контрольно-пропускного пункту «Новоазовськ» кілька кілометрів декоративного рову, звезли туди всі телеканали для красивої картинки, і на тому все зупинилося. Жодного дальшого укріплення кордону губернатор не здійснював.

Особливо весело, коли бачиш, як за пагорбами, вже на російських територіях, здійснюється стовп куряви, який буває тільки тоді, коли швидко їде бронетехніка. Місцеві жителі пояснюють, що кордон із російського боку постійно патрулюють БМП. Натомість у наших прикордонників вистачає сил та людей тільки тримати під контролем головні дороги та вузлові розв'язки. Тож для охочих нелегально перетнути межу є тисячі способів – і непомітних стежок, і полів, де ніхто не помітить і не завадить. Щоправда, вздовж цієї дороги через кожні 30–40 км стоять армійські та прикордонні блокпости. Хлопці спокійні, але все в їхніх рухах видає миттєву готовність до бою, які їм тут доводиться вести часто. Звичайно, тут не так гаряче, як північніше по кордону, але війна відчувається в кожному русі. Раптом кілометрів за 10 у полі в небо здіймаються величезні хмари диму, який швидко стає триколовим – жовто-коричнево-чорним – і довго ще висить над цим місцем. Як згодом пояснили прикордонники, це українська армія обстрілювала черговий караван зі зброєю, який прорвався через кордон. Сказали, успішно.

Ближче до лінії фронту на дорозі взагалі стає геть порожньо. Села ніби покинуті – люди в них є, але більшість відсиджується вдома. Ось тільки в полях кипить робота, адже вони – це єдиний засіб виживання місцевого населення. Тут немає жодних шахт, усі селяни зайняті в сільському господарстві. Може, саме тому тут не було бази для сепаратизму – над селами завжди висіли українські прапори. Місцеві мешканці взагалі погано орієнтуються в політиці, хоча не ставлять під сумнів, що живуть в Україні. Щоправда, і з Росією псувати стосунки не хочуть – мовляв, там родичів багато. Зв'язок із РФ відчувається й у тому, що на мобільних телефонах постійно випливає оголошення про роумінг та перебування в зоні дії російських мобільних операторів.

ВОГНЯНА ЗЕМЛЯ. Перед контрольно-пропускним пунктом «Успенка» нас зустрічає закинута заправка та кілька десятків машин з охочими перебраться в Росію. Спілкуватися ці люди не бажать – вони не агресивні, але дуже налякані. По-

кірливо дають себе обшукувати й з надією дивляться в бік Росії, де їх чекають похмурі та нервові російські прикордонники. Як кажуть наші «погранці», росіяни зовсім не раді новим біженцям і сприймають їх вельми суворо. Нас особисто зустрічає старший лейтенант Сергій С. із Кіровоградщини, бо додзвонитись нереально – районну вишку зі зв'язком терористи підірвали кілька місяців тому, тепер ледве-ледве працює тільки один із двох провідних операторів, і то не завжди. Військовий широко всміхається й тисне нам руки чорними від машинного мастила долонями – він борт-стрілок у БТРі, а за сумісництвом іще й механік. Прикордонний пункт «Успенка» укріплений достатньо серйозно – тут і бетонні блоки, й окопи, й укріплення з мішків із піском. На спроби фотографувати прикордонники реагують миттєво – не можна. Усі бійці знають, що вони – передовий рубіж і в будь-який момент на них здатні напасти, тож фото може допомогти ворогу в орієнтуванні. І якщо цей напад буде з боку російської регулярної армії, то їх вистачить десь на годинку активного бою. Але відступати не збирається ніхто. Одразу наступного дня після нашого від'їзду на сусідній з «Успенкою» відділ «Василівка» вночі напали терористи та розстріляли його впритул із РПГ. У результаті 5 загиблих та понад 10 поранених.

«Ми вже тут три місяці сидимо, – розповідає Сергій С. – Перекидають нас між «Василівкою», «Маринівкою» та «Успенкою» (три північні прикордонні загони Донецчини. – Ред.). – Одразу за нами починається так звана вогняна земля». Так прикордонники йменують район стратегічної висоти Савур-Могила прикордонного пункту «Маринівка», який постійно переходить з рук у руки вже два місяці. Поряд із районом Ізварине на Луганщині саме це місце є стратегічним для терористів, адже тут проходить один із основних каналів поставок російського озброєння, людських та матеріальних ресурсів. **Найбільша проблема в тому, що прикордонну службу останні 10 років перетворювали з армійської на поліцейську. І раптом виникла потреба знову стати армією.** Кожного дня тут ідуть бої, а з території РФ, з району так званого Матвіївського кургану, російська ж артилерія весь час проводить планомірні та жорстокі обстріли позицій наших військ. Так само постійно на «стрічці» ідуть бої з диверсійно-розвідувальними групами противника, які намагаються швендяти через кордон в усі боки. «У нас тут щонаочі така свистопляска починається, – розповідає старший лейтенант Сергій С. – Постійно російські «Гради» працюють у бік Савур-Могили, важка артилерія б'є, трасери тощо. Нас «Градами» не б'ють – сенсу нема витрачати. Але нещодавно базовий табір обстрілювати з мінометів, тоді загинуло семеро хлопців. Узагалі, кожної ночі наші мобільні групи

вступають у бій. Наша «Успенка» – це найбільший перевалочний пункт між великою землею та цією «кишкою» вздовж південного кордону, яку наші хлопці тримають».

Війна на «Успенці» відчувається одразу – буквально за будинком контрольно-пропускного пункту стоять швидка з пораненими, яких щойно привезли з пункту «Маринівка», та БТРи супроводження – закіптюжені, щойно з бою. Поруч у тіні лежать утомлені бійці – в повній амуніції, зі зброєю. Вони щойно вийшли з жорсткого нічного бойовиська, і в їхніх очах немає нічого, окрім щастя, що можна ось так нікуди не бігти, попити води, не чуючи вибухів російських снарядів. Далі – ще кілька БТРів, КраЗи з вантажами, патрульні прикордонні машини. Децю оддалік стоїть на цеглинах легендарний трофейний БТР, який «погранці» відбили в так званого батальйону «Восток» ще в травні на тій самій «Маринівці». «Він російського походження, – розповідає майор Олександр Л. – Під час бою в ньому заклинило баитовий кулемет, і росіяни кинули його майже неушкодженим. Тепер ось ми його використовуємо. Щоправда, лагодити доводиться часто – у тому бою наші гарно його «покоцали». Зараз ось будемо нові колеса ставити, що волонтери підвезли. «Найбільша проблема в тому, що нашу службу останні 10 років перетворювали з армійської на поліцейську, – пояснює майор Олександр Л. – У нас на момент початку війни не було важкого озброєння, у бійців – щонайбільше по 3 магазини на автомат, а це на 15 хв активного бою.

І раптом виявилось, що ми маємо бути все ж таки армією, до того ж воювати проти втричі більшого за кількістю супротивника з важким озброєнням. Дуже було неприємно, коли всі кричали, що ми зрадники, що воювати не вміємо. Насправді у нас тут усі бойові хлопці, б'ємося як можемо, у бойових умовах доводиться повністю переучувати особовий склад». Більшість бійців на «Успенці» – це мобілізовані в останні місяці, які відправлені на посилення застав. Фактично кадрових військовослужбовців тут зі старих, довоєнних часів – відсотків 30. «Я зі Львова, – розповідає місцевий лікар. – Перевели на посилення. Що сказати – війна тут. Он учора привезли хлопця з «Маринівки», у нього реальна контузія, від кожного гучного звуку одразу падає й вуха затискає. У туалет нормально сходити не може – боїться тепер замкнених просторів». Побут прикордонників достатньо суворий – увесь час перебої з питною водою, тільки під кінець другого місяця зняли проблеми з харчуванням та бензином. Найбільше нарікань викликає вдвічі менша, ніж в армії, зарплата. «Десантники отримують по 8–9 тис. з усіма доплатами, – розповідають прикордонники. – А в нас майор одержує 2,5 тис., більшість бійців – по 1400 грн або 1800 грн. Ясно, ми ж не

Міністерство оборони, але як нам родини годувати, от скажіть?»

Раптом обличчя бійців витягуються – приїхав транспорт із двома «двохсотими» з тієї-таки «Маринівки», яких тепер перевозять на велику землю. Бійці похмурнішають й одразу перестають спілкуватись – усі кидаються до своєї буденної роботи, ніби намагаючись утопити в ній біль та тривогу. Хтось із люттю починає чистити зброю, хтось кидається лагодити БТР, хтось просто тихенько ховається в тіні. «Ми будемо захищати Батьківщину, але як набридло кожного дня бачити стільки зради й дурості, – кажуть бійці наостанок. – Поверте, от закінчимо тут, а потім зі зброєю всі на Київ підемо».

«– Бо без патріотизму, який має виховувати і театр, війни не виграти... Що спричинило цю війну, яку дуже по-різному розуміють? – Її причини створювалися століттями. Території Приазов'я та Причорномор'я завжди були неспокійними, варто почитати історію, щоб це зрозуміти. До всього ж, коли Російська імперія набрала сили за рахунок поневолених нею народів, на землях, які тепер називаємо Донбасом, Кремль штучно створював умови для конфліктів. Перш за все, за рахунок заселення території дуже неоднорідним населенням, з яким державі завжди складно мати справу. Між тим, на цих землях, де проживали переважно українці, різні народи – нащадки козаків, татари, греки та інші – знаходили спільну мову. Проблеми, які маємо зараз, там почалися з тих часів, коли Донбас було заселено декласованими й денаціоналізованими елементами з люмпенів та зеків, щоби ті розбудовували шахти й заводи. Паралельно нищилося українське населення, Голодомор для цього й було організовано. На заміну винищених українських селян приїжджали угро-фіни, яких завдяки Петрові і тепер називають «русскими». Але вони до Русі, до русичів, русинів, русів, які є частиною великої української нації, жодного стосунку не мають. Виникає питання: чії вони «русские» – татарські, мордовські чи башкирські? Тепер вони там, в РФ, усі себе називають «русскими». Так-от, представників різних народностей імперії переселяли на Донбас, де вони, почувуючись чужинцями, почали боротися за своє вкорінення на чужих землях. Найбільше біди, як відомо, у своїй облудній «національній політиці» нарobili більшовики зі своєю індустріалізацією. Через неї люмпенів, які не знають свого роду-племени, які не вкорінені в жодну культуру, на Донбасі значно збільшилося. Так були створені умови для нинішнього воєнного конфлікту на цих українських землях. Між тим, і там люди різних націй навчилися співіснувати одне з одним, вони не знали антагонізму, доки політики не починали сварити народи поміж собою. Ми бачимо, як це робить Кремль: він починає спекулювати на так званому

мовному питанні, сіючи дезінформацію про утиски російської мови. Але російська мова там панувала останні десятиліття, тоді як російськомовному населенню, яке проживає на сході України, варто було б пригадати своє коріння і подбати про розвиток своєї рідної мови: української, татарської, грецької та ін. До всього ж, жителям Донбасу та інших русифікованих регіонів України, яким укорінювали радянську жебрацьку психологію безініціативного пролетаріату, треба відвикати від поганої звички чекати, що хтось зробить тебе заможним та щасливим. Треба відвикати від «халяви», від подачок «щедрого пана», до яких нас привчали в СРСР. Хочеш стати заможним – зароби, прояви ініціативу, хоча, звичайно, за наших умов це поки що непросто робити. А ті ж, хто покладається не на державу, а на себе – а таких більше в столиці й у Західній Україні, – заробляють попри недосконалість наших законів. Українці завжди були самодостатніми і цілком могли прожити й без опіки держави, аби тільки вона не заважала. Так що колотнеча, яка влаштована на Донбасі, нинішня братовбивча війна відбувається там через політиків, які завжди ставали причиною воєн. – **Чи не просилися на роботу до керованого вами театру переселенці з Донбасу?** – Приїжджав актор, але ми його поки що не взяли. Я з ним спілкувався і зрозумів, що він навряд чи приживеться в нашому колективі. Переселенці з Донбасу, на жаль, не завжди себе по-людськи поведуть. У нас був випадок, коли нащадки радянських люмпенів побили шанованого в Україні письменника Володимира Лиса, чий твір іде на нашій сцені. Чоловік ішов вулицею і почув, як хлопці позаду нього характерною російською мовою з елементами суржиків говорили про якесь свято, свідками якого стали: «Ети бандеровці сейчас выпьют и детей будут кушать». Лис, почувши таку дурню, попросив хлопців не ображати людей, які їх гостинно прийняли на своїй землі, і у відповідь отримав кастетом по голові... Це відомий стиль Партії регіонів, яка і довела до Майдану, до війни. Між тим, ми мирний народ, ми нікого не чіпаємо, але це не значить, що можна зазіхати на нашу землю. Якщо у нас ростуть берізки – це ще не привід вважати Україну «исконно русской землей» [23].

Література

1. **Плахонин А.** Семь пятниц на неделе. 18.07–24.07.2014 // День. – 2014. – 24 июля. – С. 19.
2. Манифест отцов-основателей Изборского клуба, 8 сентября 2012 года // Изборский клуб. – 2013. – № 1. – С. 7-8.
3. **Огиенко В.** "Август – самое хорошее время для войны" – российский военный эксперт [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://nvua.net/publications/Rossiyskiy-voennyu-ekspert-Avgust-samoe-horoshee-vremya-dlya-voyny-72>
4. **Казанський Д.** Важке похмілля Донбасу // Тиждень. – 2014. – №28. – С. 12.
5. **Серета Є.** Агонія «ДНР» // День. – 2014. – 20 липня. – С. 6.
6. **Российская** правозащитница стала в оборону «донецкого рейха» // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.day.kiev.ua/ru/article/mirovye-diskussii-rossiyskaya-pravozashchitnica-stala-v-oboronu-doneckogo-reyha>.
7. **Санникова Е.** Язык ненависти // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://3.3.ej.ru/?a=note&id=25806>.
8. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.change.org/p/BD?share_id=ZZOdKXTIbu&utm_campaign=share_button_action_box&utm_medium=facebook&utm_source=share_petition Санникова Елена Никитична.
9. **Лук'янов** озвучив план Путіна по Україні // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://censor.net.ua/resonance/298851/lukyanov_ozvuchiv_plan_putna_po_ukran.
10. **Алексей ДАНИЛОВ:** Война в Украине закончится развалом России Украины // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://politikum.in.ua/post/14aug2014/interview/373-aleksey-danilov-voyna-v-ukraine-zakonchitsya-razvalom-rossii.html>.
11. **Буткевич Б.** Життя на стрічці. Тривожна ділянка українсько-російського кордону // Тиждень. – 2014. – №32. – С. 6-8.
12. **Мацука А.** Мы, жители Донецка, должны просто извиниться перед всеми нашими согражданами // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uainfo.org/blognews/380089-my-zhiteli-donecka-dolzhy-prosto-izvinitysya-pered-vsemi-nashimi-sograzhdanami.html>.
13. **Казанский Д.** Здравствуй, независимость. Как будет жить Донецкая республика // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uainfo.org/blognews/314466-zdravstvuy-nezavisimost-kak-budet-zhit-donetskaya-respublika.html>.
14. **Заровная Т.** Никогда оккупированный путлером Донбасс не станет полноценной частью России // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uainfo.org/blognews/311183-nikогда-okkupirovanny-putlerom-donbass-ne-stanet-polnocennoy-chastyu-rossii.html>.
15. **Olele:** Дно Луганска, или Снизу еще стучат... // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://censor.net.ua/news/302549/rossiya_proigrala_gibridnyu_voyinu_i_putin_eto_ponimaet_glava_minoborony.
16. **Кузьменко А.** Как поехать в Луганск и вернуться живым – рассказ очевидца // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uainfo.org/blognews/394487-kak-poehat-v-lugansk-i-vernutsya-zhivym-rasskaz-ochevidca.html>.
17. **Sergey P** // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://censor.net.ua/news/302595/partiya_regionov_ne_budet_uchastvovat_v_dosrochnyh_vyborah_rady_kolesnikov_obnovleno.
18. **Плахонін А.** «13.06–19.06.2014» // День. – 2014. – 19 червня. – С.19.
19. **Иванов С.** Ополченцы исчезают в полночь. Как за «русский мир» на украинской земле воюют немногословные чеченцы // Фокус. – 2014. – №42. – С. 12.
20. **Грабовський С.** Хто хотів війни на сході.

Або Коли і як московська пропаганда розпочала деукраїнізацію Донбасу? // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/media/hto-hotiv-viyuni-na-shodi>. 21. **Мацука А.** Мы, жители Донецка, должны просто извиниться перед всеми нашими согражданами // [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://uainfo.org/blognews/380089-my-zhiteli-donecka-dolzhny-prosto-izvinitnya-pered-vsemi-nashimi-sograzhdanami.html>. 22. **Казанський Д.** Поворот не туди // Світ у 2015. – 2014. – С. 125. 23. **Єфимов О.** Про реформи. Не лише театральні. Петро ЛАСТІВКА, відомий режисер із Луцька: «Якщо у нас ростуть берізки – це ще не привід вважати Україну «ісконно русскою землею» // День. – 2015. -20 квітня. – С.11. 24. **Топчий А.** «Одна ходка поезда с незаконно добытым углем – это десять миллионов гривен чистой прибыли» // [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://fakty.ua/200839-odna-hodka-poezda-s-nezakonno-dobytym-uglem-eto-desyat-millionov-griven-chistoj-pribyli>. 25. **Рыбников В.** Дамоклов узел // [Электронный ресурс]. – Режим доступу <http://censor.net.ua/r340247>. 26. **Стукало А.** Бывший глава Донецкой областной госадминистрации Сергей ТАРУТА: «Если начнется экономическая блокада оккупиро-

ванных территорий, огонь, который разрушил Донбасс, уничтожит всю Украину» // [Электронный ресурс]. – Режим доступу <http://www.bulvar.com.ua/arch/2014/77/558c393734d40/>. 27. **Стукало А.** Житель Донецка Яков РОГАЛИН: «В городе единомышленники есть только в одном вопросе – все в восхищении от работы ЖКХ. И здесь нет иронии...» // [Электронный ресурс]. – Режим доступу www.bulvar.com.ua/arch/2014/77/558c6fe531a3e/. 28. **Стукало А.** Житель Донецка Борис КУДЛАЙ: «В Донецке около 20-30 процентов – сторонники Украины, около 10-15 процентов – активные сторонники России. Остальные – сомневающиеся» // [Электронный ресурс]. – Режим доступу <http://www.bulvar.com.ua/arch/2014/77/558c6f3790aec/>. 29. **Стукало А.** Луганский журналист Валентин ТОРБА: «Для бунта против «ДНР» нужно сознательное сопротивление, а не рефлексия загнанной в угол курицы» // [Электронный ресурс]. – Режим доступу <http://www.bulvar.com.ua/arch/2014/77/558c6eba7fc06/>. 30. Нечаева Н. Самотність у Донецьку // Дзеркало тижня. – 2015. – №26. – С. 13.

Стаття надійшла до редакції 03.04.2014
Прийнято до друку 09.04.2015